

FINANSMINISTERIET

Budgetoversigt 4

December 2002

Budgetoversigt 4, december 2002

Budgetoversigten udkommer normalt 3 gange årligt – i maj, august og december. I 2002 er Budgetoversigten dog også udkommet i januar i forbindelse med præsentationen af det nye finanslovforslag for 2002. *Budgetoversigt 2, maj 2002*, foreligger endvidere udelukkende i internet-udgave og findes på www.fm.dk under publikationer.

Budgetoversigten indeholder blandt andet en aktuell status for de samlede offentlige finanser og finanspolitikken. Budgetoversigten fokuserer desuden på statens finanser – herunder statens udgifter og indtægter – og udviklingen i statsgælden.

I tabeller kan afrunding medføre, at beløbene ikke summer til totalen.

Publikationen kan bestilles telefonisk hos:

Schultz Information
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Telefon 43 63 23 00
Fax: 43 63 19 69
E-mail: schultz@schultz.dk
Hjemmeside: www.schultz.dk

eller afhentes hos:

Schultz Information
Herstedvang 4
2620 Albertslund

Henvendelse om publikationen kan i øvrigt ske til:

Finansministeriet
1. kontor
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 33 92 33 33

Omslag: b:graphic
Foto: Ole Christiansen
Tryk: Schultz Grafisk
Oplag: 3.000
Pris: 75 kr.

Trykt publikation:
ISBN: 87-7856-542-1

Elektronisk publikation:
Produktion: Schultz Grafisk
ISBN: 87-7856-544-8

Trykt på svanemærket papir med vegetabiliske farver.
Trykt af J.H.Schultz Grafisk A/S, som har licens til brug af svanemærket,
er ISO 14001 miljøcertificeret og ISO 9002 kvalitetscertificeret.

Publikationen kan hentes på Finansministeriets hjemmeside: www.fm.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	5
2.	Særlige temaer i forbindelse med FL03-aftalerne.....	7
2.1.	Indledning	8
2.2.	Bedre uddannelser	8
2.3.	Forskning og innovation	11
2.4.	Flere i arbejde.....	15
2.5.	Trafik.....	16
2.6.	Bolig	18
2.7.	Kultur	21
2.8.	Pensionister med lave indkomster.....	23
2.9.	Svage grupper.....	25
2.10.	Satsreguleringspuljen for 2003	27
2.11.	Grænsehandel.....	30
3.	Statens finanser	33
3.1.	Oversigt over statens finanser	34
3.2.	Statens udgifter	35
3.3.	Statens indtægter	42
3.4.	Statens kapitalposter.....	48
3.5.	De statslige udgifters sammensætning i 2003.....	52
4.	Offentlige finanser og finanspolitikken	57
4.1.	Offentlige finanser.....	58
4.2.	Finanspolitikken aktivitetsevirkning	64
4.3.	Strukturel budgetsaldo	66
Bilag 1.	Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2003	
Bilag 2.	Ministerfordelte udgifter, 2003	
Bilag 3.	Offentlige finanser, 2002-2004	

1 INDLEDNING

Med finansloven samt kommuner og amters budgetter fra oktober er finanspolitikken for 2003 lagt fast. Finansloven og budgetterne for den kommunale sektor indebærer, at finanspolitikken er omtrent neutral i forhold til den økonomiske aktivitet i 2003.

Aftalerne om finansloven er fuldt finansierede i 2003 og er således på linje med den finanspolitik for 2003, der blev præsenteret i forbindelse med fremsættelsen af finanslovsforslaget i august.

Finanspolitikken er samtidig afpasset til den nuværende konjunktursituation med et fortsat højt, men svagt aftagende pres på arbejdsmarkedet. Det ventes blandt andet en vis stigning i ledigheden fra 2002 til 2003, jf. *Økonomisk Redegørelse*, december 2002.

I forbindelse med aftalerne om finansloven for 2003 blev der fokuseret på en række særlige temaer. Det drejer sig blandt andet om investeringer i uddannelse, forskning og innovation, initiativer på beskæftigelsesområdet for at få flere i arbejde, øget indsats over for svage grupper i samfundet, forbedringer af veje og jernbaner, flere og bedre boliger samt forbedringer på kulturområdet. De særlige temaer er beskrevet i *kapitel 2*.

Statens DAU-saldo og de samlede offentlige finanser

På finansloven for 2003 budgetteres der med et overskud på statens DAU-saldo på 11 mia.kr. mod et skønnet overskud på godt 12½ mia.kr. i 2002. Der ventes således et mindre fald i statens overskud fra 2002 til 2003. Det hænger blandt andet sammen med den ventede stigning i ledigheden fra 2002 til 2003.

Desuden er engangspåvirkningerne af DAU-saldoen mærkbart negative i 2003, mens de er forholdsvis tæt på nul i 2002. Korrigeret for engangsforhold og ekstraordinære forhold er der fortsat tale om en vis underliggende forbedring af DAU-saldoen fra 2002 til 2003, jf. *tabel 1.1*.

Tabel 1.1. Nøgletal for offentlig økonomi, 2002-2003

	2002	2003
Offentlig saldo (mia.kr.)	21,4	24,6
Offentlig saldo (pct. af BNP)	1,5	1,7
DAU-saldo (mia.kr.)	12,7	11,1
DAU-saldo (pct. af BNP)	0,9	0,8
DAU-saldo ekskl. engangsforhold mv. (mia.kr.)	13,5	17,7
DAU-saldo ekskl. engangsforhold mv. (pct. af BNP)	1,0	1,2
Realvækst i offentligt forbrug (pct.)	1,3	0,7
Finanseffekt (pct. af BNP)	0,2	0,1

For de samlede offentlige finanser – der dækker stat, kommuner, amter, ATP, A-kasserne og Lønmodtagernes Garantifond – skønnes et overskud på ca. 21½ mia.kr. i 2002 og 24½ mia.kr. i 2003, jf. *tabel 1.1*.

Det første summariske skøn for de offentlige finanser i 2004 indebærer et overskud på ca. 33½ mia.kr. eller 2,2 pct. af BNP. Dette skøn er rent beregningsteknisk baseret på, at finanspolitikken i 2004 følger linjen i den seneste mellemfristede fremskrivning, jf. *Finansredegørelse 2002* (FR02), november 2002.

Det betyder blandt andet, at det offentlige forbrug som udgangspunkt forudsættes at stige med 1 pct. realt. Hertil kommer, at der er forudsat en gradvis reduktion af skatten på arbejdsindkomst startende i 2004 på linje med 2010-fremskrivningen i FR02. Alt i alt indebærer det, at finanspolitikken som udgangspunkt bidrager til at øge BNP-væksten i 2004.

Den nødvendige stramhedsgrad i finanspolitikken i 2004 er ikke fastlagt endnu. Den finanspolitiske prioritering i 2004 af de offentlige udgifter og indtægter vil finde sted i løbet af 2003.

Den væsentligste årsag til, at der som udgangspunkt forventes en forbedring af den offentlige saldo i 2004, er en forudsat normalisering af provenuet fra pensionsafkastskatten. I perioden 2001-03 ventes således stort set intet provenu herfra.

En mere detaljeret gennemgang af statens finanser og de samlede offentlige finanser findes i *kapitel 3 og 4*.

2

SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FLO3-AFTALERNE

- *Der er indgået 18 delaftaler om finansloven for 2003.*
- *Der er indgået aftaler, som indebærer investeringer i uddannelse, forskning og innovation – herunder en flerårsaftale for erhvervsskolerne og en universitetsreform.*
- *Der er indgået aftaler om vedligeholdelse og reinvesteringer af veje og jernbaner, den fremtidige trafikbetjening af Bornholm, flere og bedre boliger samt forbedringer på kulturområdet.*
- *Det er aftalt at udbetale en supplerende engangsydelse i 2003 til folkepensionister og en udvidelse af helbredstillegget. Indsatsen over for de svage grupper i samfundet er styrket – herunder indsatsen i forhold til den sociale arv mv.*
- *Der er aftalt at nedsætte afgifterne på spiritus, cigaretter og sodavand fra 1. oktober 2003.*

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

2.1. Indledning

Samlet er der indgået 18 delaftaler om finansloven for 2003, der inddrager alle Folketingets partier. Enhedslisten er med i 5 aftaler, Socialistisk Folkeparti i 10, mens Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre er med i 13, Kristeligt Folkeparti i 14 og Dansk Folkeparti i 15 aftaler. De enkelte delaftaler om finansloven for 2003 er offentliggjort i *Aftaler om Finansloven for 2003*, november 2002.

I dette kapitel gennemgås en række af de temaer og områder, der blev prioriteret højt i forbindelse med aftalerne om finansloven for 2003.

Der lægges ud med en beskrivelse af de investeringer i uddannelse, forskning og innovation, som er aftalt som led i finansloven for 2003, jf. *afsnit 2.2* og *afsnit 2.3*. Herefter redegøres for aftalen på beskæftigelsesområdet om *Flere i arbejde* i *afsnit 2.4*.

I *afsnit 2.5-2.7* gennemgås de elementer og initiativer i FL03-aftalerne, som vedrører trafik, bolig og kultur.

Dernæst beskriver *afsnit 2.8-2.10* de dele af finanslovsaftalerne, som vedrører indsatsen i tilknytning til pensionister, svage grupper i samfundet og udmøntningen af satsreguleringspuljen.

Endelig indeholder *afsnit 2.11* en oversigt over de skønnede provenuvirkninger af afgiftsned sættelserne på grænsehandelsfølsomme varer.

2.2. Bedre uddannelser

Aftalen om *Bedre uddannelser* bidrager til at styrke fagligheden i uddannelserne og øge vidensniveauet både alment og med hensyn til de kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet. Et lavere frafald fra uddannelserne, øget gennemførelse og færre omvalg undervejs igennem uddannelsessystemet medvirker såvel til at øge vidensniveauet som til at udnytte uddannelsesressourcerne bedst muligt.

Aftalen omfatter en flerårsaftale for erhvervsskolerne og en etårig aftale for de øvrige uddannelsesområder. Folkeskolen og de frie grundskoler, det almene gymnasium og uddannelserne under Arbejdsmarkedets Uddannelsesfinansiering er ikke omfattet af aftalen. Med aftalen indføres der nye styringsinstrumenter som supplement til det eksisterende taxametersystem

på Undervisningsministeriets område, jf. *boks 2.1*, og der igangsættes en omfattende fornyelsesproces for erhvervsuddannelserne.

Boks 2.1. Nye styringsinstrumenter på uddannelsesområderne

Tillægstaxameter for:

- færdiggørelse af erhvervsuddannelser, hhx, htx, korte og mellemlange videregående uddannelser
- brobygningsforløb på efterskoler, som skal skabe overgang til ungdomsuddannelserne
- udslusning af elever fra produktionsskoler til kompetencegivende ungdomsuddannelser
- igangsætning af egu-forløb på produktionsskoler
- unge uden ungdomsuddannelse på højskoler mv.
- integration af indvandrere og efterkommere gennem ophold på efterskoler og højskoler mv.

Tilskud til :

- kvalitetsudvikling af erhvervsuddannelser, hhx, htx, korte og mellemlange videregående uddannelser
- deltagere fra EU-ansøgerlande på højskoler mv.
- egu på produktionsskoler og erhvervsskoler
- fleksibel indgang på landbrugsuddannelserne

Puljer til:

- IT på efterskoler
- særlige grupper på efterskoler
- tværgående initiativer på uddannelsesområderne

Formålet med de nye styringsinstrumenter er at tilskynde uddannelsesinstitutionerne til at øge gennemførelsen af og kvaliteten i uddannelserne. Det gøres ved at omlægge en marginal del af tilskuddene, således at tilskudsstrukturen mere direkte understøtter omstillingsønskerne til sektorerne.

De nye styringsinstrumenter er således baseret på et ”noget-for-noget” princip, hvor institutionerne belønnes for at yde en ekstra indsats.

På erhvervsskoleområdet, hvor der er indgået en flerårsaftale, er der et fire-årigt forløb for indfasning af de nye styringsinstrumenter. På de øvrige områder er aftalen kun etårig, men det er regeringens hensigt, at indfasningen af de nye styringsinstrumenter skal videreføres ligesom på erhvervsskoleområdet.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

For erhvervsuddannelserne er det aftalt at forny vekselluddannelsesprincippet blandt andet med henblik på at skaffe det nødvendige antal praktikpladser. Fornyelsen planlægges i flere trin:

- Præmier, tilskud og puljer, der utilsigtet har tilskyndet til at øge skolepraktikken, omlægges fra 1. januar 2003.
- Trepartsaftalen om at forny de merkantile erhvervsuddannelser sættes i gang fra 1. august 2003.
- Rammerne for de tekniske erhvervsuddannelser fornys tilsvarende – om muligt ligeledes fra 1. august 2003 og ellers fra 1. februar 2004.
- Den nuværende ordning for skolepraktik ændres fra 2004 samtidigt med, at der udvikles mere fleksible uddannelsesforløb som supplement til de eksisterende erhvervsuddannelser.

For at sikre kendte rammer for arbejdet med at forny uddannelserne er der indgået en fireårig aftale om erhvervsskolernes økonomi.

Samlet set medfører aftalen om *Bedre uddannelser* udgifter på 477 mio.kr. i 2003 på Undervisningsministeriets område, jf. *tabel 2.1*. Heraf vedrører 240 mio.kr. erhvervsskolerne.

Tabel 2.1. Finansiering af udgifterne i aftalen om *Bedre uddannelse*, 2003-2006

Mio.kr.	2003	2004	2005	2006
Flerårsaftale for erhvervsskolerne	240	438	578	708
Andre uddannelsesområder	237	237	237	237
Udgifter i alt	477	675	815	945
Uddannelsesreserver på FFL03	432	575	715	845
Opsparing fra 2002 og tidligere år	45	-	-	-
Forbedret likviditetsstyring (én afregningskonto)	-	100	100	100
Finansiering i alt	477	675	815	945

De samlede udgifter stiger gradvist til 945 mio.kr. i 2006 som følge af profilen for den fireårige aftale for erhvervsskolerne, mens niveauet for den etårige aftale for de øvrige uddannelsesområder er videreført i de efterfølgende år.

Udgifterne finansieres helt overvejende af uddannelsesreserverne på FFL03, jf. nedenfor. I 2003 finansieres *Bedre uddannelser* med 432 mio.kr. fra uddannelsesreserverne og med 45 mio.kr. i uforbrugte midler på Undervisningsministeriets område, der videreføres fra 2002 og tidligere år. I de følgende år stiger finansieringen fra uddannelsesreserverne. Endvidere tilvejebringes der 100 mio.kr. årligt fra den forbedrede likviditetsstyring, som følger af, at der indføres én samlet afregningskonto for statens mellemværender med amter, kommuner og A-kasser.

Uddannelsesreserverne består dels af Undervisningsministeriets omstillingsreserve, der er tilvejebragt ved generelle effektiviseringskrav til uddannelsesområderne, dels af en reserve på 215 mio.kr. til tværgående uddannelsesformål, jf. *tabel 2.2*.

Tabel 2.2. Udviklingen i uddannelsesreserverne, 2003-2006

Mio.kr.	2003	2004	3005	2006
Reserve til tværgående uddannelsesformål	215	215	215	215
Undervisningsministeriets omstillingsreserve	217	505	782	1.035
Uddannelsesreserver på FFL03 i alt	432	720	997	1.250
Bedre uddannelser	432	575	715	845
Undervisningsministeriets omstillingsreserve til udmøntning på FFL04 og senere	-	145	282	405

Med aftalen om *Bedre uddannelser* anvendes reserverne fuldt ud i 2003, men ikke i de følgende år. I 2004 vil der være 145 mio.kr. til rådighed på Undervisningsministeriets omstillingsreserve til nye uddannelsesinitiativer. I 2005 øges reserven til 282 mio.kr. og i 2006 til 405 mio.kr.

2.3. Forskning og innovation

Med finansloven for 2003 afsættes i alt 3,4 mia.kr. ekstra til forskning og innovation i perioden 2003-05, jf. *tabel 2.3*. Heraf er knap 2,9 mia.kr. udmøntet og finansieret.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

Tabel 2.3. Nye midler på forsknings- og innovationsområdet, 2003-2005

Mio.kr.	2003	2004	2005	I alt
Universitetsaftale	196	254	531	981
Aftale om udmøntning af forskningsreserven	114	306	279	699
UMTS-aftale	138	473	593	1.204
Til udmøntning i alt	448	1.033	1.403	2.884
Udmøntes senere, finansiering udestår	-	-	520	520
Nye midler i alt	448	1.033	1.923	3.404

De nye midler skal fortrinsvis anvendes til at gennemføre større strukturreformer på universiteterne og i de statslige forskningsråd. Derudover prioriteres en række initiativer til fremme af forskningssamarbejdet mellem offentlige videninstitutioner og private virksomheder.

Universiteterne tilføres i perioden 2003-2005 ekstra 1.158 mio.kr. Med universitetsaftalen afsættes i alt 801 mio.kr. frem til 2005 til at videreføre universiteternes bevillinger på 2002-niveauet, jf. *tabel 2.4*. Hertil kommer et bevillingsløft på 60 mio.kr. årligt i perioden 2003-05. Midlerne fra universitetsaftalen tilføres overvejende universiteterne som basismidler. Endelig blev universiteterne som led i aftalen om udmøntning af forskningsreserven tildelt i alt 120 mio.kr. frem til 2005 som ekstra basismidler. Hermed sikres et samlet løft i forhold til bevillingsniveauet i 2002 på 300 mio.kr., når der korrigeres for ændret aktivitet.

Tabel 2.4. Nye midler til universiteterne, 2003-2005

Mio.kr.	2003	2004	2005	I alt
Universitetsaftale, genopretning	136	194	471	801
Universitetsaftale, bevillingsløft	60	60	60	180
Basismidler, forskningsreserven	20	40	60	120
Biotech Research and Innovation Center (BRIC)	7	25	25	57
I alt	223	319	616	1.158

Den ny universitetslov skal blandt andet medvirke til større åbenhed, øget faglig selvbestemmelse, tættere samspil med det omgivende samfund og nye ledelsesformer i forbindelse med overgang til selveje. Derudover skal

den styrke både de forskningsbaserede uddannelser og forskningen generelt.

Med henblik på at skabe et internationalt førende forskningsmiljø inden for bioteknologi afsættes endvidere 57 mio.kr. til et bioteknologisk forskningscenter (BRIC) i København.

Der afsættes i perioden 2003-2005 i alt 1.262 mio.kr. til forskningsrådene, heraf 87 mio.kr. i 2003, jf. *tabel 2.5*.

Tabel 2.5. Nye midler til forskningsrådene¹⁾, 2003-2005

Mio.kr.	2003	2004	2005	I alt
Forskningsrådene – frie midler	-	320 ²⁾	385 ³⁾	705
Forskningsrådene – strategiske midler	80	205	215	500
Heraf:				
- Hormonlignende stoffer	10	15	15	40
- Vedvarende energi	20	45	45	110
- National IT-forskningsindsats, inkl. ph.d.	25	40	50	115
- Yngre forskere	-	50	50	100
- Nanoteknologi	-	30	30	60
- Fri forskning i fødevarer	25	25	25	75
Forskeruddannelser	7	26	24	57
I alt	87	551	624	1.262

1) Inkluderer forskningsrådene og Forskeruddannelsesrådet.

2) Heraf 25 mio. kr. til indlejring af forskningsprogrammer og -centre mv.

3) Heraf 35 mio. kr. til indlejring af forskningsprogrammer og -centre mv.

For at sikre en stabil ramme for aktiviteten tilføres forskningsrådene i perioden 2003-2005 yderligere 705 mio.kr. i frie midler. Konkurrence om disse midler styrker kvaliteten i forskningsindsatsen.

Der oprettes et nyt Strategisk Forskningsråd og afsættes i alt 500 mio.kr. i perioden 2003-2005 til strategiske satsninger vedrørende henholdsvis tværfaglig forskning i hormonlignende stoffer, vedvarende energi, IT-forskning, nanoteknologi, fri forskning i fødevarer samt en pulje øremærket til yngre forskere.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

Forskeruddannelserne skal bidrage til udviklingen af faglige miljøer og sikre et tilstrækkeligt udbud af forskere. Der afsættes i alt 57 mio.kr. frem mod 2005 til dette formål.

På innovationsområdet afsættes i alt 371 mio.kr. til styrkelse af innovationsmiljøerne og erhvervs ph.d.-ordningen samt til etablering af innovationskonsortier, jf. *tabel 2.6*.

Tabel 2.6. Nye midler til innovation, 2003-2005

Mio.kr.	2003	2004	2005	I alt
Innovationsmiljøer	75	75	75	225
Innovationskonsortier	27	37	37	101
Flere erhvervs ph.d.'ere	15	15	15	45
I alt	117	127	127	371

Hensigten er dels at sikre tilgangen af nye innovative virksomheder via rådgivning, sparring, risikovillig kapital mv., dels at styrke det forpligtende samarbejde mellem forskningsinstitutioner, teknologiske serviceinstitutter og virksomheder.

Endelig er der frem til 2005 som led i udmøntning af forskningsreserven og UMTS-midlerne afsat i alt 93 mio.kr. til øvrige initiativer vedrørende forskning, innovation og IT, herunder det videnskabetiske komitéssystem, videreudvikling og indførelse af elektroniske patientjournaler, fri forskning på de kulturbærende institutioner samt digitalisering af kulturarven, jf. *tabel 2.7*.

Tabel 2.7. Nye midler til øvrige initiativer vedrørende forskning, innovation og IT, 2003-2005

Mio.kr.	2003	2004	2005	I alt
Det videnskabetiske komitéssystem	-	5	5	10
IT og sundhed (elektroniske patientjournaler)	10	10	10	30
Kulturbærende institutioner	6	8	8	22
Digitalisering af kulturarven	5	13	13	31
I alt	21	36	36	93

2.4. Flere i arbejde

Initiativerne i *Flere i arbejde* vil dels bidrage til at indfri den mellemfristede økonomisk-politiske målsætning om at øge beskæftigelsen med 85.000 personer fra 2000 til 2010, jf. *Finansredegørelse 2002*, og dels til at sikre en bedre og mere fleksibel indsats for de ledige, som retter sig mod den hurtigste og mest direkte vej til job, jf. *boks 2.2*. Initiativerne ventes på sigt at give anledning til et løft i beskæftigelsen på 9.000-14.000 personer.

Boks 2.2. Sigtelinjer for initiativerne i *Flere i arbejde*

Overordnet sigter initiativerne i *Flere i arbejde* blandt andet mod:

- At samordne indsatsen for de forsikrede og ikke-forsikrede ledige. På sigt er målet en fælles indgang til arbejdsmarkedsindsatsen for både forsikrede og ikke forsikrede ledige
- At sikre den mest direkte vej til job for ledige.
- At skabe konkurrence om den bedste jobformidling.
- At det skal kunne betale sig at arbejde.
- At forbedre integrationen på arbejdsmarkedet for særligt udsatte grupper, herunder især indvandrere og ledige over 50 år.

Flere i arbejde er lovgivningsmæssigt opdelt i to faser. Første fase omfatter de lovforslag, der er fremsat i november 2002, og hvor bestemmelserne træder i kraft pr. 1. januar 2003. Anden fase vedrører lovforslag, der fremsættes februar 2003 med ikrafttræden pr. 1. juli 2003, jf. *boks 2.3*.

Boks 2.3. Indhold i lovgivningsmæssige faser af *Flere i arbejde*

Indhold i fase 1	Indhold i fase 2
<ul style="list-style-type: none"> • Intensiveret kontaktføreløb i AF. • Begrænset uddannelsesaktivering i 1. ledighedsår. • Harmonisering af passive og aktive ydelser i offentlig jobtræning. • Nyt aktiveringskrav i AF. • Afvikling af aktiveringstillæg for kontanthjælpsmodtagere. • Øget beskæftigelsesfradrag og ydelsesjustering for gifte kontanthjælpsmodtagere. • Forenkling af rådighedsregler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Intensiveret kontaktføreløb i kommunerne. • Nyt aktiveringskrav i kommunerne. • Ny og moderniseret ungeindsats. • Forenkling af redskabsviften i arbejdsmarkedsindsatsen fra 32 ordninger til 3. • Loft over kontanthjælp, særlig støtte og boligstøtte.¹⁾

1) Loftet kan tidligst træde i kraft den 1. januar 2004.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

Ud over de mindreudgifter til forsørgelse og aktivering, der følger af at flere kommer i beskæftigelse, ventes forslagene at føre til en effektivisering af beskæftigelsesindsatsen svarende til en samlet reduktion af de offentlige udgifter med ca. 400 mio. kr. i 2003 og ca. 700 mio. kr. i 2004 og fremover.

Vurderingen af de budgetmæssige konsekvenser er dog behæftet med betydelig usikkerhed, idet der med *Flere i arbejde* sker en grundlæggende omlægning af hele den beskæftigelsespolitiske indsats.

2.5. Trafik

På trafikområdet er der indgået aftaler med særlig fokus på vedligeholdelse og fornyelse af den eksisterende infrastruktur – vejnettet og jernbanenettet. Med aftalen om den fremtidige færgebetjening af Bornholm forsætter regeringen endvidere liberaliseringen af den kollektive trafik med mærkbare takstnedsættelser for brugerne.

Vedligeholdelse af vej- og jernbanenettet mv.

Vejene og jernbanenettet skal vedligeholdes og fornyes løbende med henblik på at forhindre nedslidning af infrastrukturen.

På *vejområdet* er der indgået en fire-årig vedligeholdelsesaftale for 2004-2007, hvor der afsættes i alt godt 1,5 mia. i merbevilling til vedligeholdelse og genopretning af det statslige vejnet. Med vedligeholdelsesaftalen indledes indhentningen af det vedligeholdsmæssige efterslæb fra tidligere år.

Merbevillingen fordeler sig med godt 300 mio.kr. årligt i perioden 2004-2006 og i alt 605 mio.kr. i 2007, og afholdes inden for råderummet for offentlige investeringer, jf. *tabel 2.8*.

Table 2.8. Merbevillinger til vedligeholdelse og fornyelse af vej- og jernbanenettet, 2004-2007

Mio.kr.	2004	2005	2006	2007	I alt
Vejnettet	315	315	307	605 ¹⁾	1.542
Jernbanenettet ²⁾	360	360	360	360	1.440
I alt	675	675	667	965	2.982

- 1) I perioden 2004-2006 er der tale om merbevillinger i forhold til det afsatte på finanslovsforslaget for 2003. Det anførte udgiftsbehov i 2007 ligger ud over finanslovens budgetoverslagsår, og der er således anført den samlede forudsatte udgift til vejvedligeholdelse.
- 2) Merbevilling i forhold til det forudsatte forløb i budgetoverslagsårene på Finansloven for 2002.

Med aftalen afsættes tillige yderligere ca. 360 mio.kr. årligt fra 2004 og frem til en styrkelse af vedligeholdelses- og fornyelsesindsatsen på *jernbaneområdet*. I 2003 fremsætter regeringen sin plan for vedligeholdelse af jernbanenettet, hvor den afsatte merbevilling vil blive udmøntet konkret.

Styrkelsen af jernbanenettet finansieres gennem en omprioritering inden for den kollektive trafik. Det statslige tilskud til takstnedsættelse i den lokale og regionale kollektive trafik afskaffes således med virkning fra 2004, da ordningen har vist sig ikke at have den tilsigtede effekt på den kollektive trafiks konkurrenceevne. Tilskuddet omprioriteres til jernbanenettet, således at der sikres forbedringer af den eksisterende infrastruktur og dermed for brugerne af den kollektive trafik.

Derudover indeholder trafikaftalen en række mindre, men lokalt meget vigtige forbedringer. Det drejer sig om forstærkning af digerene ved Rejsby og Ballum, nye moler ved Thorsminde Havn samt en opgradering af jernbanestrækningen mellem Gedser og Nykøbing Falster. Sidstnævnte forudsætter dog, at togforbindelsen mellem København og Berlin via Gedser genoptages.

Der er afsat i alt 50 mio.kr. til disse formål, hvoraf 10 mio.kr. finansieres inden for Trafikministeriets rammer. De resterende 40 mio.kr. finansieres inden for råderummet for offentlige investeringer.

Færgebetjeningen af Bornholm

Aftalen om den fremtidige færgebetjening af Bornholm indebærer, at færgebetjeningen af Bornholm udbydes, og at statsvirksomheden Bornholms-Trafikken omdannes til et aktieselskab. Samtidig afsættes der årligt 40

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

---

mio.kr. af den forventede effektiviseringsgevinst som følge af udbuddet til takstreduktioner i forhold til det nuværende takstniveau:

- Der afsættes 4 mio.kr. til at indføre gratis rejser for børn under 12 år.
- Der afsættes 15 mio.kr. til nedsættelse af godstaksterne til og fra Bornholm svarende til en gennemsnitlig takstnedsættelse på 30 pct.
- Der afsættes 21 mio.kr. til takstnedsættelser for passagerer.

Forsøgsordningen med hurtigfærgesejls på ruten Rønne-Ystad (Villum Clausen), der udløber 1. april 2003, har haft en positiv betydning for færgebetjeningens serviceniveau. Med aftalen gøres hurtigfærgebetjeningen på ruten Rønne-Ystad permanent for at sikre en fortsat hurtig forbindelse mellem Bornholm og det øvrige Danmark.

Indsættelsen af hurtigfærgen, åbningen af Øresundsbroen og forsøgsordningen med godsrueten Rønne-Køge, som regeringen iværksatte i foråret 2002, har haft betydelige effekter på trafikmønsteret til og fra Bornholm. Det er derfor besluttet at omlægge rutestrukturen, således at ruten til København nedlægges og erstattes af en permanent rute mellem Rønne og Køge for både gods og passagerer. Ruten Rønne-Ystad opretholdes uændret.

2.6. Bolig

Boligaftalen indebærer, at der bygges mærkbart flere nye boliger i de kommende år. Det drejer sig blandt andet om boliger til ældre, unge og handicappede, jf. *tabel 2.9*. Samtidig effektiviseres og målrettes den offentlige indsats på boligområdet.

Tabel 2.9. Skøn over samlet påbegyndt boligbyggeri, inkl. omdannelse, 2003-2007

	Ordinært byggeri	Initiativer	I alt	I alt gnst. pr. år
Almene familieboliger	12.500	1.500	14.000	2.800
Ungdomsboliger	2.500	3.800	6.300	1.300
Ældreboliger	15.000	1.700	16.700	3.300
Andelsboliger	6.800	2.200	9.000	1.800
Private ejerboliger	43.000	-	43.000	8.600
Private udlejningsboliger	8.000	5.800	13.800	2.800
I alt	87.800	15.000	102.800	20.600

Note: Tallene er opjusteret i forhold til tabel 3 i *Flere boliger*, Regeringen, august 2002, på grundlag af de seneste skøn. Tallene kan endvidere ikke direkte sammenholdes med nedenstående tal, idet der er tale om påbegyndelser, der har en tidsforskydning sammenlignet med antal tilsagn til nybyggeri.

I tallene indgår også effekten af initiativer, der allerede er gennemført i foråret 2002, eller som gennemføres udover boligaftalen.

Kilde: Erhvervs- og Boligstyrelsen.

Flere boliger til unge under uddannelse

Der er taget initiativ til at fremme byggeriet af private ungdomsboliger. Indsatsen er et supplement til det almene ungdomsboligbyggeri, som i dag gennemføres i kommunalt regi. Det skønnes, at initiativet vil medføre omkring 3.500 ekstra ungdomsboliger over de næste fem år.

Indsatsen skal ske gennem omvendt licitation. Det betyder, at de investorer, der kan opføre flest ungdomsboliger pr. støttekrone, vil vinde den omvendte licitation og derigennem opnå statslig støtte.

Omvendt licitation fremmer samtidig produktiviteten i byggeriet, idet de private bygherrer, der kan producere det bedste produkt til et givet støttebeløb, vinder den omvendte licitation.

Der er afsat 1 mia.kr. i alt til ungdomsboligbyggeri over en femårig periode, fordelt med 100 mio.kr. i 2003 og 225 mio.kr. årligt de efterfølgende fire år.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

Fremme af privat udlejningsbyggeri

Der er taget initiativer til at fremme det private udlejningsbyggeri, således at der bliver opført flere private udlejningsboliger til en bredere del af befolkningen.

Pensionsinstitutter og selskabsskattepligtige investorer får med aftalen mulighed for at få et skattemæssigt fradrag svarende til anskaffelsessummen for nyopførte udlejningsboliger inden for en investeringsramme på 1 mia.kr. årligt i perioden 2003-2007. Derudover får pensionsinstitutter mulighed for at opføre ejerboliger i sammenhæng med udlejningsboliger, og der bliver fri lejefastsættelse for nyindrettede tagboliger.

Initiativerne forventes at øge antallet af udlejningsboliger med 1.250 boliger årligt i perioden 2003-2007.

Flere almene boliger og aktivering af Landsbyggefonden

Det er blevet billigere for kommunerne at opføre almene boliger, herunder ældre- og ungdomsboliger i perioden 2002-2004. Det skyldes, at staten har overtaget halvdelen af den kommunale finansieringsandel til alment nybyggeri.

Initiativet forventes at øge antallet af tilsagn til almene boliger med omkring 600 i henholdsvis 2003 og 2004. Det svarer til en merudgift på 674 mio.kr. i 2003 og 653 mio.kr. i 2004. Statens merudgifter i forbindelse med overtagelse af halvdelen af den kommunale finansieringsandel finansieres gennem en aktivering af Landsbyggefondens midler.

Landsbyggefonden får samtidig mulighed for i perioden 2003-2008:

- at yde tilskud til beboerrådgivere inden for en årlig ramme 12,5 mio.kr.
- at yde støtte til renoveringer og forbedringer inden for en årlig ramme på 1.450 mio.kr.
- at yde støtte til forbedringer rettet mod handicappede og tilgængelighed inden for en årlig ramme på 50 mio.kr.

Tilgængelighed og handicappede

Kommunernes tilskyndelse til at opføre boliger til handicappede er forøget væsentligt, idet staten overtager hele den kommunale finansieringsandel til boliger til yngre fysiskhandicappede.

Reform af byfornyelse

Byfornyelsesindsatsen er i dag kendetegnet ved et meget højt støtteniveau, en meget høj fornyelsesstandard, en betydelig detailstyring samt begrænset differentiering mellem ejerformer. Der er på den baggrund taget initiativ til en effektivisering og målretning af byfornyelsesindsatsen, som kan bidrage til en reduktion af den offentlige støtte, øget privat medfinansiering og en øget differentiering mellem ejerformer. Som følge heraf opnås en budgetforbedring.

Effektiviseringen betyder:

- at kommunernes incitament til forhandlet finansiering med ejerne øges.
- at beboerbetalingen i offentlig byfornyelse reguleres fuldt ud med pris- eller lønudviklingen.
- at andelsboliger udgår af aftalt boligforbedring.
- at støtteperioden i aftalt boligforbedring afkortes til 5 år.
- at investeringsrammen for den offentlige byfornyelse fastsættes til 1.050 mio.kr. i 2003.

Indsatsen i 2003 følges op af en gennemgribende forenkling og modernisering af hele byfornyelsesindsatsen fra 2004 og frem.

Aftrapning af støtte til nye andelsboliger

Som led i målretningen af den offentlige støtte på boligområdet aftrappes den offentlige støtte til andelsboliger i 2003 og 2004. Aftrapningen af offentlig støtte vurderes ikke at påvirke antallet af nyopførte andelsboliger. Andelsboliger er således allerede i dag en meget attraktiv boligform.

2.7. Kultur

I finanslovsaftalerne for 2003 indgår en række elementer på kulturområdet, jf. *tabel 2.10*.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

Tabel 2.10. Elementer på kulturområdet på FL03, 2003-2006

Mio.kr.	2003	2004	2005	2006
Kunststøtteområdet	40	40	40	-
Dansk film	25	25	25	25
Flerårsaftale på uddannelsesområdet	35	57	82	91
Biblioteksafgift	-	15	15	15
Søren Kierkegaard Forskningscentret	-	5	5	5
Skattemæssig indkomstudligning for kunstnere	16	16	15	14
Forskning på kulturbærende institutioner	6	8	8	-
Digitalisering på kulturområdet	5	13	13	-

Der er indgået aftale om en ny struktur for kunststøtten og den internationale kulturudveksling. Der etableres et nyt Kunstråd, der i overensstemmelse med armslængdeprincippet skal administrere en stor del af de statslige tilskud på kulturområdet. Kunstrådet afløser dermed en række af de eksisterende råd, nævn og centre på området (som f.eks. Musikrådet, Teaterrådet etc.). Samtidig oprettes der en ny Kunststyrelse til at varetage de administrative opgaver og det internationale kulturarbejde. Der er tilført det ny Kunstråd en merbevilling på 40 mio.kr. årligt i perioden 2003-2005.

I forhold til den hidtidige filmaftale 1999-2002 tilføres der med den nye aftale knap 200 mio.kr. ekstra over de næste fire år. Midlerne stammer dels fra finansloven (4x25 mio.kr.), dels fra DR's og TV2's engagement i dansk film, som med medieaftale 2002-2006 blev forøget til i alt 120 mio.kr. årligt. Samlet set afsættes der i aftaleperioden 920 mio.kr. til spillefilm og godt 217 mio.kr. til kort- og dokumentarfilm. Det skal ifølge aftalen resultere i 80-100 spillefilm og 170-180 kort- og dokumentarfilm over den fire-årige aftaleperiode. Herudover er der afsat midler til Filminstituttet, til talentudvikling og til etablering af et filmarkiv til nitratfilm.

Der er indgået en flerårsaftale for Kulturministeriets uddannelser, dvs. uddannelser på musikkonservatorierne, arkitektskolerne, designskolerne, Biblioteksskolen, skuespillerskolerne mv., som løber i perioden 2003-2006. Aftalen finansieres ved tilbageførsel af den på FL02 afsatte omstillingsreserve, ved udmøntning af en uddannelsespulje under Kulturministeriet samt ved reduktioner af optaget. Aftalens fokuspunkter er blandt andet en styrkelse af det faglige niveau, herunder etablering af en forsk-

ningsbaseret designuddannelse, styrket erhvervsorientering, IT samt efter- og videreuddannelse.

På grundlag af rapporten fra Udvalget om biblioteksafgift 2002 gennemføres en række ændringer af biblioteksafgiftsloven med virkning fra 2003. Desuden sættes der et arbejde i gang, som skal gennemføre yderligere ændringer med virkning fra 2004. Aftalen indebærer, at bevillingerne øges med 15 mio.kr. fra 2004, som anvendes til en forhøjelse af afgiften til skønlitterære forfattere og etablering af en kvalitativ litteraturpulje under Kunstrådet. Puljen skal anvendes til prøveoversættelser af dansk litteratur og andre konkrete litterære projekter fra forfattere, oversættere, illustratører m.fl. ud fra en konkret vurdering af, hvad der har størst betydning for dansk litteratur. Alle, der er tilmeldt biblioteksafgiften, kan tildeles støtte fra puljen.

Som led i aftalen om finansloven for 2003 er der afsat 5 mio.kr. fra 2004 til Søren Kierkegaard Forskningscentret med henblik på at sikre den fortsatte udgivelse af Søren Kierkegaards samlede værker.

Samtidig gives der mulighed for skattemæssig indkomstudligning for kunstnere, således at kunstnere i lighed med selvstændige erhvervsdrivende kan foretage henlæggelser til indkomstudligning. Herved kan kunstnere med stærkt svingende indkomster undgå at betale en høj marginalskat i de år, hvor deres indtægt er ekstraordinært høj. Ordningen skønnes at medføre et provenutab på 16 mio.kr. i 2003 faldende til 14 mio.kr. i 2006.

Endelig er der som led i aftalen om udmøntning af den resterende del af UMTS-provenuet 2003-2005, jf. *afsnit 2.3*, afsat 6 mio.kr. i 2003 og 8 mio.kr. i 2004 og 2005 til forskning på de kulturbærende institutioner med henblik på at styrke vilkårene for den frie forskning, herunder også forskningsinstitutionernes basisbevillinger. I samme aftale er der endvidere afsat 5 mio.kr. i 2003 og 13 mio.kr. i 2004 og 2005 til kulturelle digitaliseringsprojekter på Kulturministeriets institutioner, som vil blive fordelt blandt andet på baggrund af anbefalinger fra det nedsatte udvalg om den digitale kulturarv.

2.8. Pensionister med lave indkomster

Aftalerne om finansloven indeholder flere elementer vedrørende pensionister:

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

- En aftale om at gennemføre et analysearbejde af de ældres økonomiske vilkår.
- Udbetaling af en supplerende engangsydelse i 2003 til folkepensionister.
- Særligt tillæg til pensionister til dækning af nødvendige udgifter til tandproteser, briller og fodbehandling.

Disse elementer skønnes samlet set at medføre offentlige merudgifter på godt 0,5 mia.kr. i 2003, jf. *tabel 2.11*.

Tabel 2.11. Merudgifter vedrørende pensionister, 2003

Mio.kr.	2003
Supplerende engangsydelse	417
Særligt tillæg (udvidelse af helbrestillæg)	96
I alt	513

Analysearbejde af de ældres økonomiske vilkår

Regeringen og Dansk Folkeparti har aftalt, at der skal gennemføres en analyse af de ældres økonomiske vilkår med særligt henblik på at belyse vilkårene for de økonomisk svageste stillede ældre. Der vil på den baggrund blive nedsat et tværministerielt udvalg, som skal færdiggøre analysearbejdet inden udgangen af september 2003.

Supplerende engangsydelse til folkepensionister

Som følge af aftalen vil der endvidere i februar 2003 blive udbetalt en skattepligtig engangsydelse på op til 5.000 kr. til folkepensionister, der ikke har indkomst ud over den sociale pensions grundbeløb og pensions-tillæg. I gennemsnit udgør ydelsen efter skat op til 3.075 kr.

Ydelsen aftrappes krone-for-krone med indkomst udover den sociale pension, og den udbetales ikke til folkepensionister, hvis likvide formue (inklusive en eventuel samlever eller ægtefælles likvide formue) overstiger 53.100 kr. (2003-PL) svarende til de gældende regler for beregning af helbrestillæg.

Den supplerende engangsydelse skønnes at blive udbetalt til i alt ca. 125.000 folkepensionister. De offentlige merudgifter ved ydelsen skønnes til 417 mio.kr. brutto i 2003.

Særligt tillæg (udvidelse af helbredstillæg)

Som opfølgning på finanslovsaftalen for 2002 er det endvidere aftalt at indføre et særligt tillæg til pensionister til dækning af visse nødvendige helbredsrelaterede udgifter. Tillægget indføres i form af en udvidelse af dækningsområdet for de gældende regler om helbredstillæg til pensionister.

Helbredstillæg dækker efter de gældende regler op til 85 pct. af pensionisternes betaling for udgifter, der ydes tilskud til efter lov om offentlig sygesikring. Tillægget udbetales afhængigt af pensionistens personlige tillægsprocent og udbetales ikke, hvis pensionistens likvide formue (inklusive en eventuel samlever eller ægtefælles likvide formue) overstiger 53.100 kr. (2003-PL). Tillægget er skattefrit.

Fra 2003 udvides reglerne om helbredstillæg til også at omfatte dækning af nødvendige udgifter til tandproteser, briller og fodbehandling. De samlede offentlige merudgifter ved ændringen skønnes til 96 mio.kr. i 2003.

2.9. Svage grupper

Med henblik at gennemføre målrettede forbedringer for de svage grupper i samfundet afsættes der på finansloven for 2003 i alt knap 200 mio.kr. – ud over de betydelige midler der afsættes via satspuljen, jf. *afsnit 2.10*. Til videreførte initiativer afsættes ca. 90 mio.kr. Dertil kommer en reserve til svage grupper på 110 mio.kr., jf. *tabel 2.12*.

Tabel 2.12. Svage grupper ud over satspuljen, 2003

Mio.kr.	2003
Videreførte initiativer fra finansloven for 2002	87,8
Reserve til nye initiativer på FFL03	110,0
I alt	197,8

Midlerne anvendes på følgende fire områder:

- Pulje til særlige sociale formål
- Forbedringer for svage ældre
- Forbedringer for handicappede
- Øvrige initiativer, herunder styrket indsats for at bryde den sociale arv.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

Pulje til særlige sociale formål

Af de samlede midler reserveres 50 mio.kr. til en pulje til særlige sociale formål, herunder f.eks. til forbedringer af vilkårene for ældre, handicappede og svage grupper. Puljen udmøntes senere efter drøftelser mellem regeringen og Dansk Folkeparti.

Styrket indsats for svage ældre

Ud over en videreførelse af forsøgsordninger med gratis influenzavaccination af alle over 65 år (årlig udgift 70 mio.kr.), afsættes der i 2003 en pulje på 20 mio.kr. til oprettelse af hospicer. Med puljen skabes der mulighed for at etablere hospiceafsnit på sygehusene med henblik på at forbedre vilkårene og sikre bedre pleje for døende patienter, herunder ældre.

Styrket indsats for handicappede

Der afsættes i alt 26 mio.kr. til en styrkelse af tilgængelighed for handicappede. Tilgængelig skal i den sammenhæng ikke alene ses som fysisk tilgængelighed, men skal forstås bredere som *rummelighed*. Initiativerne kan f.eks. være genopretning af tilskud til handicappedes aftenskoleundervisning. Herudover er der afsat 5,5 mio.kr. i 2003 til en videreførelse af ophævelsen af aldersgrænsen i ledsageordningen for handicappede, der blev indført i forlængelse af udmøntningen af 2002-puljen med henblik på at sikre, at ledsageberettigede personer kan opretholde retten til ledsagelse efter folkepensionsalderens indtræden.

Øvrige initiativer

Ved siden af initiativer målrettet mod ældre og handicappede er der afsat yderligere midler til blandt andet:

- *En øget indsats mod negativ social arv (4 mio.kr.)*. Initiativerne kan blandt andet omfatte udbredelse af familiekontrakter, udbredelse af familierådslagning og indsats i forhold til udsatte børn i dagtilbud. Dertil kommer initiativerne vedrørende social arv inden for satspuljen, jf. senere.
- *Udvidelse af patientforsikring (5 mio.kr.)*. Patientforsikringsordningen har hidtil dækket behandlinger på sygehusene, men udvides nu til også at omfatte praksissektoren. Udvidelsen af patientforsikringsordningen indebærer, at alle praktiserende autoriserede sundhedspersoner som f.eks. praktiserende læger og speciallæger inddrages under ordningen.
- *Natvarmestuer til hjemløse i de store byer (3 mio.kr.)*.

- *Voksenundervisning for sindslidende (1 mio.kr.).* Der afsættes 1 mio.kr. årligt i 2003-2006 til Landsforeningen Sind til brug for institutioner, som udbyder folkeoplysende undervisning mv. for voksne sindslidende.

Samlet er der med finansloven for 2003 således sikret et væsentligt løft af indsatsen for samfundets svage grupper. Initiativerne er sammenfattet i *tabel 2.13.*

Tabel 2.13. Initiativer for svage grupper ud over satspuljen, 2003

Mio.kr.	2003
Pulje til særlige sociale formål	50,0
Svage ældre	90,0
Handicappede	31,5
Øvrige initiativer	26,3
Heraf:	
- En øget indsats mod negativ social arv	4,0
- Udvidelse af patientforsikring	5,0
- Natvarmestuer til hjemløse i de store byer	3,0
- Opretholdelse af kollegium under Reden for unge narkoprostituerede	1,0
- Voksenundervisning for sindslidende	1,0
- Videreførelse af div. initiativer, herunder udbygning af registret for knoglemarvsdonorer, forebyggelse af astma hos børn samt hjælp til sklerosepatienter.	12,3
Initiativer for svage grupper i alt	197,8

2.10. Satsreguleringspuljen for 2003

Forliget mellem regeringen og de øvrige satspuljepartier om udmøntningen af satspuljen for 2003 består af tre delforlig, der primært vedrører initiativer på henholdsvis socialområdet, beskæftigelsesområdet og psykiatriområdet. Delforligene indebærer forbedringer af vilkårene for overførselsindkomstmodtagere og svage grupper i samfundet.

I alt er der med satspuljeaftalen for 2003 udmøntet godt 600 mio.kr. i 2003 og knap 2,4 mia.kr. samlet set for perioden 2003-2006, jf. *tabel 2.14.*

Tabel 2.14. Udmøntning af satspuljen for 2003

Mio.kr.	2003	2004	2005	2006	I alt
Socialområdet mv. ¹⁾	266,9	247,9	237,6	237,6	990,0
Beskæftigelsesområdet mv. ¹⁾	95,0	101,7	101,7	101,7	400,1
Psykiatriaftalen	250,0	250,0	250,0	250,0	1.000,0
I alt	611,9	599,6	589,3	589,3	2.390,1

1) En del af midlerne er afsat under henholdsvis Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet.

Socialområdet

Der er alene i 2003 afsat i alt ca. 270 mio.kr. på socialområdet til målrettede forbedringer af vilkårene for overførselsindkomstmodtagere og udsatte grupper. Med aftalen er der således lagt op til en fortsat prioritering af indsatsen for de mest udsatte grupper. Aftalen ligger dermed i forlængelse af forliget om satspuljen for 2002. Midlerne fordeler sig blandt andet på følgende større initiativer og områder:

- *Behandlingsgaranti for stofmisbrugere (ca. 80 mio.kr. årligt)*. Der indføres en ret for stofmisbrugere til at modtage og en pligt for amtskommunen til at tilbyde behandling for stofmisbrug, som skal iværksættes senest 14 dage efter henvendelsen til amtskommunen.
- *Indsats mod negativ social arv (ca. 66 mio.kr. årligt)*. Indsatsen for at bryde den negative sociale arv styrkes. Det handler blandt andet om sikring af børns inddragelse i børnesager, forstærkning af den tidlige indsats hos sundhedsplejersker, styrkelse af indsatsen i forhold til udsatte børns skolegang samt etablering af børnehuse for udsatte børn.
- *Forstærket indsats for udsatte voksne (ca. 68 mio.kr. årligt)*. I forlængelse af satspuljeforliget for 2002, hvor partierne afsatte 600 mio.kr. til sindslidende, alkoholikere, hjemløse, stofmisbrugere, prostituerede m.fl., afsættes der yderligere 260 mio.kr. over de næste fire år. Blandt andet midlertidige og varige boliger samt bostøtte til hjemløse vil blive prioriteret højt.
- *Forstærket indsats på kvindekrisecentre (10 mio.kr. årligt)*. Der afsættes midler til 40 ekstra pladser i løbet af de næste fire år samt særlige midler til kvalitetsforbedringer, herunder blandt andet en styrkelse af indsatsen for børn af kvinder på kvindekrisecentre.
- *Ældre og pensionister (ca. 25 mio.kr. årligt)*. Der afsættes midler med henblik på fortsat udvikling af ældreserviceområdet og midler til at

fremme samspillet mellem det frivillige arbejde og den offentlige indsats.

Beskæftigelsesområdet mv.

Der er afsat i alt knap 100 mio.kr. i 2003 til initiativer på beskæftigelsesområdet. Midlerne er blandt andet prioriteret på følgende områder:

- *Arbejds miljø*. Der afsættes ca. 42 mio.kr. til en arbejdsmiljøforskningsfond, der skal anvendes til projekter, som kan skabe en større viden om årsager til og løsninger på nedslidning, arbejdsulykker og arbejdsbetingede lidelser mv.
- *Handicappede*. Der afsættes blandt andet midler til en særlig beskæftigelsesindsats for handicappede, til døves integration og til netjob-uddannelse for handicappede. Initiativerne skal være med til at bane vejen for handicappede, der ønsker at opretholde eller opnå en tilknytning til det ordinære arbejdsmarked. Endvidere er der afsat midler til fremme af førtidspensionisters tilknytning til arbejdsmarkedet.
- *Ældre*. Der oprettes en pulje til styrkelse og fastholdelse af de ældre på arbejdsmarkedet, herunder til en videreførelse af eksisterende ordninger med selvaktivering via ”seniornetværk”.

Herudover er der afsat midler til en række sociale og beskæftigelsesrettede tiltag på integrationsområdet samt til en videreførelse af TAMU-ordningen under Undervisningsministeriet.

Videreførelse af psykiatraftalen

Psykiatraftalen videreføres på uændret højt niveau for en fire-årig periode. Aftalen indebærer, at der i de kommende fire år afsættes 250 mio.kr. årligt fordelt på Socialministeriets samt Indenrigs- og Sundhedsministeriets områder med henholdsvis 100 og 150 mio.kr. årligt.

Aftalen sikrer en målrettet anvendelse af de afsatte ressourcer til en forankring og fortsat udbygning af tilbuddene til personer med sindslidelser på prioriterede indsatsområder. Nye fokusområder i forhold til tidligere er børne- og ungdomsområdet samt indsatsen over for mennesker med dobbeltdiagnose. Endvidere lægges der med aftalen større vægt på kvalitet, metodeudvikling og efteruddannelse. Det er fortsat en målsætning at opnå fuld dækning med psykiatriske enestuer på sundhedsområdet.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

Forslag til ny satsreguleringslov

Regeringen har fremsat forslag til en ny satsreguleringslov. Baggrunden for fremsættelsen af forslaget er blandt andet, at enkelte partier i forbindelse med årets satspuljeforhandlinger modsatte sig en udvidelse af forligskredsen med partier, der først er blevet repræsenteret i Folketinget efter satsreguleringslovens vedtagelse. Partier, der stemmer for lovforslaget, vil fremover indgå i forligskredsen om udmøntningen af satspuljen.

Der er ikke ændret på satsreguleringsordningens principper eller størrelsen af satsreguleringen. Ordningens videreførelse sikrer således fortsat, at udviklingen i overførselsindkomsterne afspejler lønudviklingen, og at der samtidig årligt kanaliseres ressourcer til en målrettet indsats over for samfundets svage grupper.

Med lovforslaget er sket en ajourføring af loven, ligesom der er foretaget enkelte præciseringer, der imødekommer kritik fra Rigsrevisionen.

2.11. Grænsehandel

I FL03-aftalerne indgår nedsættelser af afgifterne på spiritus, cigaretter og sodavand. Nedsættelserne skal ses i lyset af bortfaldet af 24-timers-reglen pr. 1. januar 2004, hvorefter grænsehandelen med spiritus og cigaretter i fravær af danske afgiftsnedsættelser ville blive markant større.

Bortfaldet af 24-timers-reglen skønnes isoleret set at give anledning til et provenutab på cirka 1,2 mia. kr. jf. *tabel 2.15*, hvis de danske afgifter ikke tilpasses. Heri er taget højde for vedtagne tyske forhøjelser af tobaksafgiften.

Tabel 2.15. Provenuvirkning af afgiftsnedsættelser (varig årlig virkning fra og med 2004)

Mio.kr.		Virkning ekskl. adfærd	Virkning inkl. adfærd
Provenutab før afgiftsnedsættelser:			
Virkning af 24 timers regel		-	1.400
heraf spiritus		-	625
Cigaretter		-	775
Tysk tobaksafgift		-	-170
<i>1. Provenutab før afgiftsnedsættelser</i>		-	<i>1.230</i>
Nedsættelse af afgifter på spiritus, cigaretter og sodavand:			
Spiritusafgift	43,75 kr. pr. flaske	550	-400
Cigaretter	4 kr. pr. pakke ¹⁾	1.050	125
Sodavand	0,625 kr. pr. liter	235	210
<i>2. Provenutab vedrørende afgiftsnedsættelser</i>		<i>1.835</i>	<i>-65</i>
3. Provenuvirkning i alt (1+2)		1.835	1.165

Note: Beregningerne er baseret på de elasticiteter, der ligger til grund for beregningerne i Skatteministeriets rapport *Grænsehandel 2001*.

- 1) Afgiften på cigaretter udgør 60,68 øre/stk. plus 21,22 pct. af detailprisen inkl. afgifter og moms. Moms og værdiafgift udgør derfor 41,22 pct. af detailprisen svarende til cirka 70,13 pct. af netto-pris plus stykafgift. Fra 1. oktober 2003 nedsættes stykafgiften med 11,76 øre/stk. Inklusive værdiafgift og moms reduceres prisen derfor med 20 øre/stk. svarende til 4 kr. for en pakke.

Kilde: Skatteministeriet samt egne beregninger.

Nedsættelserne af de danske afgifter svarer til 125 kr. pr. liter spiritus, 11,76 øre pr. cigaret og 50 øre pr. liter sodavand. For en flaske 40 pct. spiritus udgør afgiftsreduktionen derfor 43,75 kr. inklusive moms, mens en pakke cigaretter med 20 stk. falder med 4 kr. og 1 liter sodavand med 62,5 øre – vel at mærke inklusive moms.

Fra og med 2004 skønnes nedsættelserne af spiritus-, tobaks- og mineralvandsafgifterne isoleret set at forbedre de offentlige finanser med 65 mio.kr. årligt, jf. *tabel 2.15.* ovenfor. Dette skøn er baseret på de forudsætninger med hensyn til afgiftsgrundlagenes følsomhed over for satsændringer, som fremgår af Skatteministeriets *Rapport om grænsehandel 2001*.

Den samlede virkning af 24-timers-reglens ophør og afgiftsnedsættelserne indebærer dermed et provenutab på knap 1,2 mia. kr.

2. SÆRLIGE TEMAER I FORBINDELSE MED FL03-AFTALERNE

De ændrede afgifter træder i kraft pr. 1. oktober 2003. Provenutabet vedrørende det løbende forbrug i 2003 skønnes til 225 mio.kr., jf. tabel 2.16.

Tabel 2.16. Provenuvirkning af afgiftsnedsettelse, 2003-2004

Mio.kr.	2003			2004		
	Forbrug	Engangs-effekt ¹⁾	I alt	Forbrug	Engangs-effekt ¹⁾	I alt
Spiritusafgift nedsættes svarende til 43,75 kr./fl.	-25	-140	-165	400	0 ²⁾	400
Cigaretafgift nedsættes svarende til 4 kr. pr. pakke	-145	-180	-325	-125	0 ²⁾	-125
Sodavandsafgift nedsættes svarende til 62,5 øre/liter	-55	-10	-65	-210	0 ²⁾	-210
I alt	-225	-330	-555	65	0 ²⁾	65

- 1) Omfatter virkningen af godtgørelse vedrørende lagre, udskudte anskaffelser, opbygning af øgede lagre i forbindelse med større salg mv.
- 2) På grund af blandt andet forsinkelse i indberetninger vedrørende lagre kan en del af engangseffekterne vise sig i 2004. Denne effekt skønnes at være minimal, når afgiftsnedsettelse træder i kraft den 1. oktober 2003.

I forbindelse med de lavere satsers ikrafttræden vil der desuden være tale om engangsvirkninger på grund af udskudte anskaffelser, godtgørelse vedrørende lagervarer, opbygning af detaillagre i forbindelse med øget indenlandsk salg samt virkningen af kredittiden for betaling af afgifterne. Den samlede nettovirkning af disse engangseffekter skønnes til et tab på 330 mio.kr. i 2003. Den samlede virkning på DAU-saldoen i 2003 skønnes derfor at være et provenutab på 555 mio.kr.

3 STATENS FINANSER

- *På finansloven for 2003 budgetteres med et DAU-overskud på omtrent 11 mia.kr. mod et skønnet overskud på godt 12½ mia.kr. i 2002.*
- *Korrigeret for engangsforhold mv. forbedres DAU-saldoen underliggende fra 2002 til 2003, idet engangsforholdene er mærkbart negative i 2003.*
- *Opgjort i faste priser skønnes statens udgifter at være uændrede fra 2002 til 2003.*
- *På finansloven for 2003 er statens udgifter budgetteret til ca. 428 mia.kr. Det er 1 mia.kr. mindre end forudsat på finanslovsforslaget fra august.*
- *Indkomstoverførsler udgør knap halvdelen af statens samlede udgifter i 2003, mens driftsudgifterne lægger beslag på ca. 20 pct.*
- *Statens indtægter er budgetteret til godt 439 mia.kr. i 2003. Det er ca. 1 mia.kr. mindre end forudsat på FFL03 fra august.*
- *Statsgældskvoten ventes at falde fra 41½ pct. af BNP i 2000 til ca. 37½ pct. af BNP i 2003.*

3. STATENS FINANSER

3.1. Oversigt over statens finanser

Finansloven for 2003 indeholder et overskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget – den såkaldte DAU-saldo – på 11,1 mia.kr. eller 0,8 pct. af BNP, jf. *tabel 3.1*. Dermed er det forventede DAU-overskud stort set uændret i forhold til finanslovsforslaget for 2003 fra august.

Tabel 3.1. DAU-saldoen, 2002 og 2003

Mia.kr., årets priser	2002			2003		
	Aug.	Dec.	Ændr.	FFL	FL	Ændr.
Indtægter	433,3	429,5	-3,8	440,1	439,2	-1,0
Udgifter	417,3	416,8	-0,5	429,1	428,1	-1,0
DAU-saldo	16,0	12,7	-3,3	11,0	11,1	0,1
DAU-saldo (pct. af BNP)	1,2	0,9	-0,3	0,8	0,8	0,0

I 2002 skønnes et DAU-overskud på 12,7 mia.kr. eller 0,9 pct. af BNP. Statens overskud forventes således at blive lidt større i 2002 end i 2003.

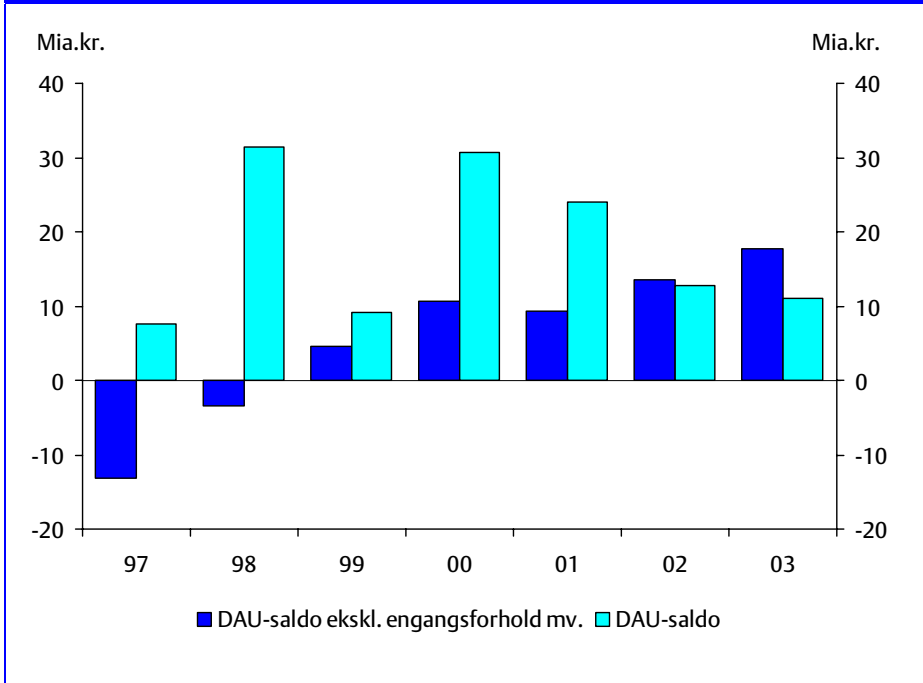
Faldet i DAU-overskuddet fra 2002 til 2003 kan blandt andet henføres til øgede udgifter til A-dagpenge i lyset af en forventet stigning i ledigheden fra 2002 til 2003 med ca. 10.000 personer. Hertil kommer, at engangpåvirkningerne af DAU-saldoen er lavere i 2003 end året før, jf. nedenfor.

Det nye skøn for DAU-saldoen i 2002 indebærer en nedjustering af overskuddet på 3,3 mia.kr. siden august. Nedjusteringen skyldes primært lavere statslige indtægter især fra erhvervsskatterne.

DAU-saldoen er som nævnt påvirket af engangsforhold og ekstraordinære forhold i varierende omfang fra år til år. Det store overskud i 1998 var således foranlediget af salget af statens aktier i TeleDanmark. Tilsvarende kan de betydelige DAU-overskud i 2000 og 2001 henføres til successive stramninger af kredittiden på momsindbetalingerne.

Både i 2002 og 2003 er engangsforholdene negative, især som følge af ekstraordinært lave provenuer fra pensionsafkastskatten. Engangsforholdene er imidlertid mærkbart mere negative i 2003 end i 2002, jf. *bilag 1*, der indeholder en oversigt over engangsforhold mv. for perioden 1997-2003. Korrigeret for engangsforhold mv. er der derfor tale om en vis underliggende forbedring af DAU-saldoen fra 2002 til 2003, jf. *figur 3.1*.

Figur 3.1. DAU-saldoen med og uden engangsforhold mv., 1997-2003

3.2. Statens udgifter

Statens samlede udgifter skønnes at være uændrede fra 2002 til 2003, når skønnet for statens udgifter i 2002 opgøres i pris- og lønniveau for 2003, jf. tabel 3.2.

Tabel 3.2. De statslige udgifter, 2002-2003

Mia.kr. (2003-PL)	December 2002	FL03	Ændring
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	355,3	359,3	4,0
Øvrige udgifter ²⁾	72,8	68,8	-4,0
I alt	428,1	428,1	0,0

Note: Statens udgifter i 2002 er opregnet til 2003-niveau med de forventede generelle pris- og lønstigninger på 2,7 pct. Opregningen gælder de samlede udgifter – herunder også renteudgifter.

- 1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter.
- 2) Renter af statsgæld, EU-bidrag og børnefamilieydelse.

3. STATENS FINANSER

Opgjort i faste priser skønnes de *ministerfordelte udgifter* for nærværende at stige med 4 mia.kr. fra 2002 til FL03.

Stigningen fra 2002 til 2003 skyldes blandt andet stigende udgifter til A-dagpenge, efterløn og barseldagpenge, der samlet set skønnes ca. 5,5 mia.kr højere i 2003 end i 2002, men omvendt falder udgifterne til børnepasningsorlov med godt 1 mia.kr.

Fra 2002 til 2003 er der en stigning på ca. 2 mia.kr. i udgifterne til tjenestemandspensioner, der dog følger af et teknisk begrundet lavt niveau herfor i 2002. Det lavere niveau for tjenestemandspensionerne i 2002 skal hovedsageligt ses i sammenhæng med en aftale mellem staten og Post-Danmark om pensionsforhold for tjenestemænd.

Desuden stiger udgifterne på trafikområdet med ca. 1 mia.kr. som følge af blandt andet flerårsaftaler med DSB, mens udgifterne på forsvarsområdet omvendt falder med knap 1 mia.kr. som følge af fremrykning af udgifter til 2002.

Derudover er der en række andre udgiftsændringer på forskellige ministerområder, der samlet set medfører et fald i de ministerfordelte udgifter på ca. 1,5 mia.kr. fra 2002 til 2003.

De *øvrige udgifter* – det vil sige renter af statsgælden, EU-bidrag og børnefamilieydelse – skønnes at falde med 4,0 mia.kr. fra 2002 til 2003. Det skyldes primært faldende statslige renteudgifter, mens en stigning i Danmarks EU-bidrag trækker i modsat retning.

Statens udgifter i 2002

December-skønnet for de statslige udgifter i 2002 indebærer en samlet opjustering på 0,5 mia.kr. i forhold til budgetteringen på finansloven for 2002 (FL02). Statens udgifter i 2002 skønnes for nuværende at blive 416,8 mia.kr. mod 416,3 mia.kr. på FL02 opgjort i årets priser, jf. *tabel 3.3*.

Tabel 3.3. Status for udgiftsbudgettet i 2002

Mia.kr. (2002-PL)	FL02	December	Ændring FL02 - dec.
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	345,2	346,0	0,7
Renter af statsgæld mv.	44,2	45,9	1,7
EU-bidrag	15,1	13,2	-1,9
Børnefamilieydelse	11,8	11,8	0,0
I alt	416,3	416,8	0,5

1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter.

De højere statslige udgifter skyldes dels merudgifter på 0,7 mia.kr. på de ministerfordelte områder, dels højere renteudgifter af statsgæld på 1,7 mia.kr. I modsat retning trækker mindreudgifter til Danmarks EU-bidrag på 1,9 mia.kr.

Opjusteringen af de ministerfordelte udgifter med 0,7 mia.kr. i forhold til FL02 dækker over en række underliggende ændringer, jf. *tabel 3.4*.

Det højere skøn for udgifterne skyldes blandt andet merudgifter til overførselsindkomster, herunder navnlig sygedagpenge, fleksjob og førtidspension mv. De skønnede merudgifter kan fortrinsvist henføres til et større antal modtagere end forudsat på FL02. Dog skal merudgifterne til førtidspension navnlig ses i sammenhæng med højere gennemsnitlige satser som følge af vækst i tilkendelser af mellemste førtidspension samt forhøjelser fra almindelig til mellemste førtidspension i forlængelse af en højesteretsdom fra 1999 om tilkendelseskriterier.

Der kan desuden peges på merudgifter i forbindelse med statstilskud til kommuner og amtskommuner på 0,6 mia.kr. som følge af blandt andet midtvejsregulering af garanti vedrørende medicin samt et skøn for ministeriernes forbrug af videreførelsesordningen på 0,8 mia.kr.

I modsat retning trækker lavere udgifter til A-dagpenge på 0,4 mia.kr., idet ledigheden i 2002 fortsat skønnes lavere end ventet i forbindelse med budgetteringen på FL02. Desuden skønnes der mindreudgifter til barseldagpenge på 0,4 mia.kr. samt en lavere aktivitet på uddannelsesområdet, herunder især vedrørende erhvervsuddannelserne og åben uddannelse, der isoleret set medfører mindreudgifter på 0,3 mia.kr. Hertil kommer en række tekniske forhold, der netto medfører mindreudgifter på 1,8 mia.kr.

3. STATENS FINANSER

Der er blandt andet tale om teknisk betingede mindreudgifter til tjenestemandspensioner, som tillige er af éngangskaraktér.

Derudover forventes merudgifter til alment boligbyggeri og andelsboliger i 2002 på knap 1,1 mia.kr. Merudgiften finansieres i betydeligt omfang via midler fra Landsbyggefonden.

Tabel 3.4. Ændrede skøn over de statslige udgifter i 2002 sammenlignet med FL02

Mia.kr. (2002-PL)	
A-dagpenge (konjunkturbetinget ændring)	-0,4
Sygedagpenge	0,6
Fleksjob mv.	0,6
Førtidspension	0,4
Efterløn	0,3
Kontanthjælp og aktivering af kontanthjælpsmodtagere	0,3
Barselsdagpenge	-0,4
Alment byggeri	1,1
Merindtægt fra Landsbyggefonden	-1,0
Statstilskud til kommuner og amtskommuner	0,6
Lavere aktivitet på uddannelsesområdet	-0,3
Øvrige ændringer i de ministerfordelte udgifter	0,1
Betalingsforskydninger og teknik mv.	-1,2
Heraf:	
- Forbrug af ministeriernes videreførelsesordning	0,6
- Teknik, herunder tjenestemandspensioner	-1,8
Ministerfordelte udgifter i alt	0,7
Øvrige udgifter:	
Renter af statens gæld mv.	1,7
EU-bidrag	-1,9
Øvrige udgifter i alt	-0,2
I alt	0,5

Statens udgifter i 2003

De statslige udgifter på finansloven for 2003 udgør 428,1 mia.kr. Det er 1 mia.kr. mindre end budgetteret på finanslovsforslaget for 2003 (FFL03), jf. *tabel 3.5*.

Opjusteringen af de ministerfordelte udgifter på 1,1 mia.kr. skyldes fortrinsvis merudgifter til A-dagpenge i lyset af et højere ledighedsskøn. Finanslovsaftalerne for 2003, der gennemgås nedenfor, mindsker isoleret set statens udgifter med 0,3 mia.kr.

Herudover er det forventede danske EU-bidrag reduceret med 0,6 mia.kr. siden budgetteringen på FFL03, ligesom skønnet for statens renteudgifter er nedjusteret med godt 1½ mia.kr. blandt andet som følge af et lavere forventet renteniveau i 2003.

Tabel 3.5. De samlede statslige udgifter, 2003

Mia.kr. (2003-PL)	FFL03	FL03	Ændring
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	358,2	359,3	1,2
Renter af statsgæld mv.	43,5	42,0	-1,6
EU-bidrag	15,2	14,5	-0,6
Børnefamilieydelse	12,3	12,3	0,0
I alt	429,1	428,1	-1,0

1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter. En mere detaljeret opgørelse af de ministerfordelte udgifter på FL03 forefindes i *bilag 2*.

Den mest markante ændring i udgiftsskønnene vedrører konjunkturberingede merudgifter til A-dagpenge mv. på 1,9 mia.kr. som følge af et nyt og højere ledighedsskøn for 2003, jf. *tabel 3.6*.

Desuden er udgifterne til kontanthjælp, sygedagpenge og fleksjob opjusteret siden FFL03.

I modsat retning trækker blandt andet forventede mindreudgifter på 0,6 mia.kr. som følge af ændret skøn vedrørende selvbudgettering i kommunerne samt mindreudgifter på uddannelsesområdet i lyset af et lavere aktivitetskøn.

3. STATENS FINANSER

Tabel 3.6. Større ændringer i de ministerfordelte udgifter fra FFL03 til FL03

Mia.kr. (2003-PL)	
Finanslovsaftalerne – jf. tabel 3.7. nedenfor	-0,3
Ændret skøn for kontanthjælp	0,1
Ændret skøn for sygedagpenge	0,1
Ændret skøn for fleksjob	0,3
Ændret skøn for aktivitet på uddannelsesområdet	-0,3
Udskydelse af investeringer i lufttrafikken	-0,1
Selvbudgettering i kommunerne	-0,6
Nyt ledighedsskøn (konjunkturbetinget)	1,9
Øvrige	0,1
I alt	1,2

I *afsnit 3.5* redegøres der mere detaljeret for de statslige udgifters sammensætning på FL03.

Finanslovsaftalernes virkning på statens udgifter i 2003

I løbet af oktober og begyndelsen af november 2002 blev der indgået 18 delaftaler om finansloven for 2003 mellem regeringen og skiftende partier. Aftalerne er offentliggjort i *Aftaler om Finansloven for 2003*, november 2002.

Samlet set er aftalerne om finansloven finansieret fuldt ud i 2003, men da visse nye initiativer og finansieringselementer påvirker statens indtægter, jf. *afsnit 3.3.*, kan virkningen på statens udgifter opgøres til ca. -0,3 mia.kr. i 2003, jf. *tabel 3.7.*

For en nærmere gennemgang af hovedelementerne i finanslovsaftalerne henvises til *kapitel 2.*

Tabel 3.7. FL03-aftalernes virkning på statens udgifter i 2003

Mio.kr. (2003-PL)	
Supplerende engangsydelse til folkepensionister med lave indkomster	417
Merbevilling til sygehusene	125
Svage grupper	60
Bornholmstrafikken	60
Natur og trafik	35
Øvrige initiativer på udgiftsbudgettet	64
Nedskrivning af reserve til merudgifter ved nye bevillingsforslag	-375
DONG tilbagebetaling af lån	-400
Renteafkast fra FerieKonto	-150
En afregningskonto ¹⁾	-100
Øvrig finansiering på udgiftsbudgettet	-78
FL-aftaler i alt	-342

Note: Der er statslige mindreindtægter af samme størrelsesorden, jf. tabel 3.11 nedenfor.

- 1) Forslaget om én afregningskonto bidrager endvidere til en engangsforbedring af DAU-saldoen med 3,5 mia.kr. i 2003 vedrørende personskatter og arbejdsmarkedsbidrag, jf. kapitel 3.3. nedenfor.

Statens personaleforbrug

Det enkelte ministerium og den enkelte institution fastsætter selv antallet af stillinger inden for de budgetmæssige rammer på finansloven. Det er ledelsen i de enkelte ministerier, der har ansvaret for at foretage vurderinger af sammenhængen mellem opgaver, bevillinger og medarbejderressourcer.

På finansloven angives oplysninger om personaleforbruget i de statslige institutioner i de såkaldte personaleoplysningsskemaer. Visse institutioner er dog undtaget herfra.

På finanslovsforslaget for 2003 fra august var der et fald ifølge personaleoplysningsskemaerne på godt 2.000 årsværk fra 2002 til 2003, jf. *tabel 3.8*. Heraf skyldtes ca. 400 årsværk tekniske forhold, herunder især vedrørende budgetteringen af Bornholmstrafikken.

Tabel 3.8. Personaleforbrug ifølge personaleoplysningskemaer

	2002	2003	Ændring
FFL03	135.860	133.801	-2.059
FL03 efter indgåelse af finanslovsaftaler	135.860	135.416	-444

Efter udmøntning af reserver til blandt andet uddannelse og forskning i forbindelse med indgåelsen af aftalerne om finansloven for 2003 er det forventede personaleforbrug i 2003 øget med ca. 1.600 årsværk. Faldet ifølge personaleoplysningskemaerne på FL03 er således reduceret til 444 årsværk, hvoraf de ca. 400 årsværk som nævnt skyldes tekniske forhold.

Fra 2002 til 2003 skønnes personaleforbruget i staten som helhed således at være stort set konstant, jf. *også Budgetoversigt 3*, august 2002.

3.3. Statens indtægter

I 2002 skønnes statens samlede indtægter at udgøre 429,5 mia.kr. Det er en nedjustering med 3,8 mia.kr. i forhold til skønnet fra august. Nedjusteringen kan primært tilskrives lavere forventede indtægter fra personskatter og erhvervsskatter, jf. *tabel 3.9*.

På finansloven for 2003 skønnes statens indtægter at blive 439,2 mia.kr. Det er 1 mia.kr. mindre end budgetteret på finanslovsforslaget fra august.

Tabel 3.9. Statens indtægter, 2002 og 2003

Mia.kr., årets priser	2002			2003		
	Aug.	Dec.	Ændr.	FFL03	FL03	Ændr.
Personskat til staten, netto	84,4	83,1	-1,3	78,2	79,2	1,0
Arbejdsmarkeds- og sociale bidrag	80,7	80,4	-0,3	81,6	81,1	-0,4
Erhvervsskatter til staten, netto	37,0	33,9	-3,1	37,7	36,0	-1,7
Moms	129,5	129,6	0,1	136,9	136,7	-0,1
Registreringsafgift	14,0	14,2	0,2	15,5	16,2	0,7
Benzin, vægt- og ansvarsafgift mv.	22,0	22,1	0,1	22,5	22,8	0,2
Energi- og miljøafgifter	30,0	29,9	-0,1	30,2	30,1	-0,1
Tobaks- og alkoholafgifter mv.	19,7	19,6	-0,1	19,8	19,2	-0,6
Pensionsafkastskat	1,8	1,8	0,0	1,9	1,8	-0,1
Tinglysningsafgift mv.	5,6	6,2	0,6	5,4	5,7	0,3
Skatter og sociale bidrag i alt	424,7	420,7	-4,0	429,8	428,9	-0,9
Øvrige indtægter	8,6	8,8	0,2	10,3	10,3	0,0
Indtægter i alt	433,3	429,5	-3,8	440,1	439,2	-1,0

Indtægtsskønnene for 2002 og 2003 er baseret på den seneste konjunkturvurdering, jf. *Økonomisk Redegørelse*, december 2002. Budgetteringsforudsætningerne er vist i *tabel 3.10* nedenfor.

Med hensyn til 2002 er der tale om forholdsvis moderate justeringer af budgetteringsforudsætningerne sammenlignet med vurderingen fra august. Den mest markante ændring er dog nedjusteringen af beskæftigelsen på 12.000 personer og især afledt heraf lavere skattegrundlag for såvel bundskat som arbejdsmarkedsbidrag. På den anden side er privatforbruget opjusteret marginalt – primært som følge af højere skønnet vækst i bilkøbet. Endelig forventes væksten i BNP og momsgrundlaget at være omtrent som skønnet i august.

Nedjusteringerne af budgetteringsforudsætningerne er generelt noget større hvad angår 2003. Væksten i BNP er nedjusteret med 0,4 pct.enheder, og samtidig forventes antallet af beskæftigede at blive 22.000 lavere end forudsat i augustvurderingen. Det er den primære årsag til, at skattegrundlagene for såvel bundskat som arbejdsmarkedsbidrag er reduceret med knap 6 mia.kr.

3. STATENS FINANSER

Tabel 3.10. Budgetteringsforudsætninger, 2002 og 2003

	2002			2003		
	Aug.	Dec.	Ændr.	Aug.	Dec.	Ændr.
BNP, realvækst i pct.	1,5	1,5	0,0	2,2	1,8	-0,4
Privatforbrug, realvækst i pct.	2,3	2,4	0,1	2,3	2,2	0,0
Heraf bilkøb	20,0	22,0	2,0	7,0	6,0	-1,0
Forbrugerpriser, vækst i pct.	2,3	2,4	0,2	1,8	2,0	0,2
Momsgrundlag, vækst i pct.	3,6	3,6	0,1	3,5	3,3	-0,2
Timeløn for LO/DA-arbejder, vækst i pct.	4,1	4,1	0,0	4,0	3,9	-0,1
Ledighed, 1.000 personer	144	146	2	142	155	13
Beskæftigelse, 1.000 personer	2.725	2.713	-12	2.738	2.716	-22
Skattegrundlag, bundskat, mia.kr.	702,0	697,7	-4,3	732,4	726,7	-5,7
Skattegrundlag, AMB, mia.kr.	770,6	767,2	-3,4	804,1	798,3	-5,8

Statens indtægter i 2002

De væsentligste justeringer af indtægterne i 2002 er vist i *figur 3.2.* nedenfor.

Personskatter til staten (83,1 mia.kr.) ventes at indbringe 1,3 mia.kr. mindre end skønnet i august. Størsteparten af nedjusteringen skyldes en forventning om lavere provenu fra indkomstskatterne i 2002, mens den samlede afregning til kommunerne stort set er uændret.

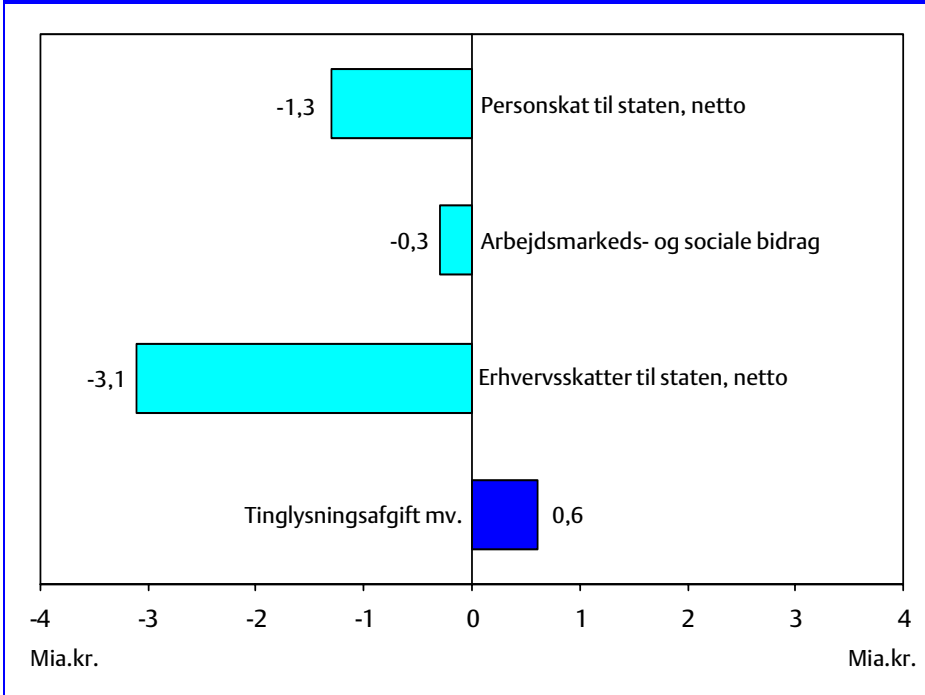
Det lavere provenu fra indkomstskatterne skyldes primært en generel nedjustering af skattegrundlagene – især afledt af lavere beskæftigelse. Samlet set er slutskatterne derfor sat ned med ca. 1 mia.kr., hvoraf ca. 0,1 mia.kr. vedrører ejendomsværdiskatten.

De seneste regnskabstal peger dog på, at a conto skatterne i form af A- og B-skatter i 2002 skal nedjusteres med ca. 1,4 mia.kr. Derfor er det samlede kildeskatteprovenu i 2002 nedjusteret med 1,4 mia.kr. I modsat retning trækker, at den endelige afregning til kommunerne vedrørende tidligere indkomstår blev ca. 0,1 mindre end skønnet i august.

Arbejdsmarkeds- og sociale bidrag (80,4 mia.kr.) nedjusteres med 0,3 mia.kr. Det skønnede provenu fra arbejdsmarkedsbidraget er reduceret

med 0,2 mia.kr. som følge af lavere bidragsgrundlag, jf. ovenfor. Herudover er medlemsbidrag til arbejdsløhedskasser nedjusteret med 0,1 mia.kr.

Figur 3.2. Vigtigste revisioner af indtægtskøn for 2002

Erhvervsskatter til staten (33,9 mia.kr.) ventes at indbringe 3,1 mia.kr. mindre end skønnet i august. Nedjusteringen skyldes primært, at selskabsskatten vedrørende indkomståret 2001 er omtrent 2 mia.kr. lavere end skønnet i august. Det medfører en tilsvarende nedjustering af skønnet for restskatterne i 2002. Desuden er løbende reguleringer nedjusteret med 0,7 mia.kr. på baggrund af reviderede regnskabstal, herunder forventede udbetalinger på 0,3 mia.kr. i 2002 vedrørende virksomheders tab ved medarbejderaktieordninger, der i medfør af Coloplast-dommen er fradragsberettigede.

Tinglysningsafgift mv. (6,2 mia.kr.) er opjusteret med 0,6 mia.kr. i 2002. Opjusteringen skyldes især et større omfang af konverteringer af realkreditlån – afledt af lavere renteniveau – end forventet i første halvår af 2002.

Statens indtægter i 2003

Statens indtægter er budgetteret til 439,2 mia.kr. på finansloven for 2003. De væsentligste justeringer af statens indtægter i forhold til augustvurderingen fremgår af *figur 3.3.* nedenfor.

Personskatter til staten (79,2 mia.kr.) forventes at indbringe 1 mia.kr. mere end skønnet i august. Overordnet dækker dette over en opjustering af indkomstskatterne med $1\frac{3}{4}$ mia.kr., mens en højere afregning til kommunerne på ca. $\frac{3}{4}$ mia.kr. trækker i modsat retning.

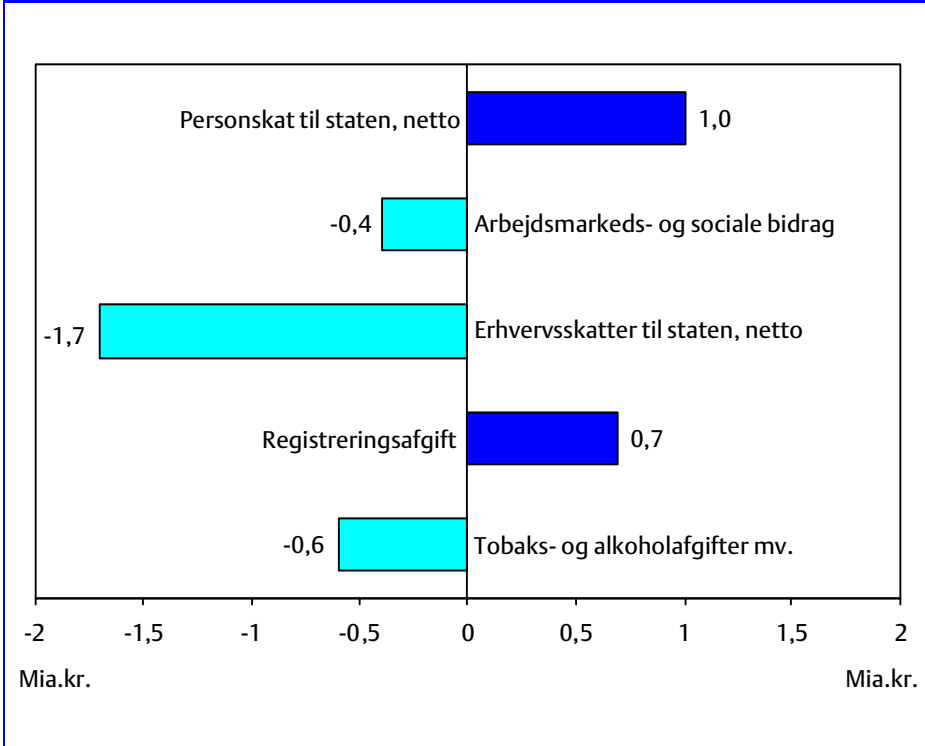
Opjusteringen af indtægterne fra indkomstskatterne med ca. $1\frac{3}{4}$ mia.kr. hænger sammen med et éngangsprovenu på ca. 3,3 mia.kr. som følge af fremrykningen af primærkommunernes angivelse af kildeskat for forudbetalt løn mv. i forbindelse med lovforslaget om én afregningskonto. I modsat retning trækker dels den generelle nedjustering af skattegrundlagene, der reducerer indkomstskatterne med ca. $1\frac{1}{4}$ mia.kr., dels et lavere skøn for proventuet fra ejendomsværdiskatten på ca. $\frac{1}{4}$ mia.kr.

Proventuet fra *arbejdsmarkeds- og sociale bidrag* (81,1 mia.kr.) er nedjusteret med 0,4 mia.kr. siden budgetteringen på FFL03. Det forventede provenu fra lønsumsafgiften er sat ned med 0,1 mia.kr. afledt af lavere beskæftigelse. Hertil kommer, at indtægterne fra arbejdsmarkedsbidraget samlet set er nedjusteret med 0,3 mia.kr. Lavere bidragsgrundlag indebærer en reduktion af proventuet på ca. 0,5 mia.kr., mens et éngangsprovenu på ca. 0,2 mia.kr. i forbindelse med lovforslaget om én afregningskonto trækker i modsat retning.

Erhvervsskatter til staten (36,0 mia.kr.) skønnes samlet set at indbringe 1,7 mia.kr. mindre end skønnet i august. Nedjusteringen afspejler dels en nedjustering af de forventede afregnede restskatter vedrørende 2002, dels løbende reguleringer, herunder finansårsvirkningen i 2003 af berettigede fradrag for tab ved medarbejderaktieordninger i medfør af Coloplastdommen.

Indtægterne fra *registreringsafgiften* (16,2 mia.kr.) er opjusteret med 0,7 mia.kr. siden FFL03. Det skyldes primært, at der skønnes en lidt højere stigning i nettopriserne på biler end i august. Et marginals højere niveau for bilkøbet i 2003 trækker ligeledes i retning af et højere provenu fra registreringsafgiften.

Figur 3.3. Vigtigste revisioner af indtægtskøn for 2003

Tobaks- og alkoholafgifter mv. (19,2 mia.kr.) er nedjusteret med 0,6 mia.kr. Dette kan først og fremmest henføres til, at afgifterne på tobak, spiritus og sodavand i lyset af finanslovsaftalerne nedsættes med virkning fra 1. oktober 2003, jf. også nedenfor.

Finanslovsaftalernes virkning på statens indtægter i 2003

Finanslovsaftalerne for 2003 reducerer isoleret set statens indtægter i 2003 med ca. 0,3 mia.kr., jf. *tabel 3.11*. Reduktionen kan henføres til nedsættelsen af afgiftssatserne på grænsehandelsfølsomme varer, der nedbringer statens indtægter med ca. 550 mio.kr. Afgiftsnedsettelse forebygger tab af omsætning i dansk detailhandel i forbindelse med 24-timers-reglens ophør, jf. *tillige kapitel 2.11*.

Dertil kommer en række initiativer i forbindelse med forenkling og skat, der reducerer statens indtægter med 36 mio.kr., herunder blandt andet indførelse af skatte- og momsfrihed for håndværkeres arbejde på egen ejendom.

3. STATENS FINANSER

Tabel 3.11. FL03-aftalernes virkning på statens indtægter i 2003

Mio.kr., årets priser	
Nedsættelse af afgifter på grænsehandelsfølsomme varer	-555
Forenkling og skat	-36
Overførsel af midler fra Hypotekbankens reserver	300
Virkning på statens indtægter i alt	-291

I modsat retning trækker, at en overførsel af midler fra Hypotekbankens reserver øger statens indtægter med 300 mio.kr. i 2003.

Samlet set er aftalerne om finansloven finansieret fuldt ud i 2003, idet mindreindtægterne modsvares af statslige mindreudgifter i 2003, jf. ovenfor.

3.4. Statens kapitalposter

Statens nettokassesaldo, der angiver forskellen mellem statens ind- og udbetalinger, ventes at udvise et underskud på 10 mia.kr. i 2003. Dette underskud fremkommer som resultat af et budgetteret DAU-overskud på 11,1 mia.kr. fratrukket genudlån på 13,8 mia.kr og beholdningsbevægelser på 7,2 mia.kr., jf. *tabel 3.12*.

Tabel 3.12. Netto- og bruttokassesaldo, 2001-2003

Mia.kr., årets priser	2001		2002		2003	
	Regnskab	August	December	August	December	
DAU-saldo	24,0	16,0	12,7	11,0	11,1	
Genudlån	-2,4	-11,8	-8,0	-9,9	-13,8	
Beholdningsbevægelser mv.	1,3	-15,4	-16,3	-3,2	-7,2	
Nettokassesaldo	22,9	-11,2	-11,6	-2,1	-10,0	
Afdrag på statsgæld i alt ¹⁾ :	-119,0	-109,0	-122,0	-113,4	-107,5	
Indenlandsk statsgæld	-101,2	-86,6	-99,6	-96,2	-90,5	
Udenlandsk statsgæld	-17,8	-22,4	-22,5	-17,2	-17,1	
Bruttokassesaldo	-96,2	-120,2	-133,7	-115,5	-117,5	

Note: Den Sociale Pensionsfonds nettoobligationskøb er medregnet i afdragene på den indenlandske statsgæld.

1) Langfristet gæld, dvs. gæld, der på udstedelsestidspunktet har en restløbetid over 1 år.

I forhold til augustvurderingen er skønnet for statens nettokassesaldo i 2003 nedjusteret med godt 8 mia.kr. Ændringen i skønnet for nettofinansieringsbehovet skyldes en forventet stigning i genudlån på knap 4 mia.kr. og en stigning i beholdningsbevægelser på 4 mia.kr.

I 2002 forventes nettokassesaldoen at udvise et underskud på ca. 11½ mia.kr. på trods af et skønnet DAU-overskud på 12,7 mia.kr. Det skyldes genudlån på 8 mia.kr. samt betydelige beholdningsbevægelser på mere end 16 mia.kr.

Det høje niveau for beholdningsbevægelser i 2002 skyldes primært en ændret kredittid ved afregning af A-skatter og arbejdsmarkedsbidrag for store virksomheder aftalt i forbindelse med FL01. Ændringen betyder, at skatter skal indbetales sidste bankdag i måneden i stedet for som tidligere den 10. i den efterfølgende måned. Indbetalingerne ultimo december 2002 vil imidlertid først være likviditetsmæssigt til rådighed primo 2003. For at opgøre likviditetseffekten fratrækkes DAU-saldoen 16,3 mia.kr i form af en beholdningsbevægelse.

I 2003 gennemføres forslaget om én afregningskonto, der sigter mod bedre likviditetsstyring i staten og reducerer det gennemsnitlige indestående på statens konto i Nationalbanken og statens låntagning. Forslaget giver anledning til fremrykning af indtægtsførelsen af A-skat og arbejdsmarkedsbidrag, uden at det har likviditetsvirkning for staten. Dette forklarer størstedelen af ændringen i beholdningsbevægelser i forhold til augustvurderingen.

Genudlån i 2003 på ca. 14 mia.kr repræsenterer en stigning på ca. 6 mia.kr. i forhold til 2002. I forhold til 2001 er der tale om et niveauskifte, der hovedsageligt skyldes en udvidelse af genudlånsordningen til også at omfatte de statsgaranterede selskaber A/S Storebælt og A/S Øresundsforbindelsen. Selskaberne får derved mulighed for at optage lån direkte fra staten på stort set samme vilkår, som staten låner til i markedet.

Statens bruttokassesaldo, der angiver nettokassesaldoen fratrukket afdrag på statsgælden inklusive statens nettoopkøb af egne obligationer, afspejler statens fulde finansieringsbehov. Bruttokassesaldoen ventes i 2003 at udvise et underskud på 117½ mia.kr. Det er omkring 16 mia.kr. mindre end i 2002.

3. STATENS FINANSER

Af statens samlede bruttofinansieringsbehov på ca. 117½ mia.kr. i 2003 skønnes den indenlandske låntagning at andrage 86½ mia.kr., mens der forventes et træk på Nationalbanken på knap 14 mia.kr, helt overvejende som følge af forslaget om én afregningskonto, jf. ovenfor. Det udenlandske lånebehov ventes at udgøre godt 17 mia.kr. i 2003, jf. *tabel 3.13*. I 2002 skønnes det indenlandske lånebehov at blive på knap 115 mia.kr.

Tabel 3.13. Statens låntagning, 2000-2003

Mia.kr., årets priser	2000	2001	2002	2003
Bruttofinansieringsbehov (-bruttokassesaldo)	80,0	96,2	133,7	117,5
Bruttofinansiering: ¹⁾				
Indenlandsk låntagning	65,7	87,7	114,9	86,5
Udenlandsk låntagning	10,4	16,8	22,5	17,1
Træk på Nationalbanken ²⁾	3,9	-8,3	-3,7	13,9

Note: Regnskabstal for 2000-2001.

- 1) Opgøres som låntagning til kursværdi fratrukket afdrag på gælden.
- 2) Trækket på Nationalbanken i 2000 og 2001 er opgjort i henhold til statsregnskabet. Tallet stemmer ikke fuldt ud overens med Nationalbankens regnskab.

Fordelingen af den statslige låntagning er fastlagt i normen for statens låntagning. Ifølge den indenlandske norm for statens låntagning dækkes det indenlandske bruttofinansieringsbehov (summen af afdrag på den indenlandske statsgæld og det statslige nettofinansieringsbehov) som udgangspunkt via udstedelser af indenlandske statspapirer og eventuelt træk på Nationalbanken. Den udenlandske norm fastlægger, at der normalt optages udenlandske lån til refinansiering af afdragene på den udenlandske gæld.

I 2003 ventes statsgælden at udvise et mindre fald i forhold til 2002 opgjort i pct. af BNP i tråd med tendensen fra de seneste år, jf. *tabel 3.14*. Opgjort nominelt skønnes statsgælden at udgøre 542½ mia.kr. i 2003, hvilket indebærer en stigning på omkring 12½ mia.kr. i forhold til 2002. Dette sker trods det forventede DAU-overskud på 11 mia.kr. og hænger hovedsageligt sammen med det øgede genudlånsomfang, jf. ovenfor.

Tabel 3.14. Statens gæld, 2000-2003

Nominel statsgæld ultimo året, mia.kr., årets priser	2000	2001	2002	2003
Indenlandsk gæld	624,0	611,0	630,3	627,5
Udenlandsk gæld	85,2	83,8	83,8	83,9
Nettogæld til Nationalbanken ¹⁾	-31,3	-40,2	-43,9	-30,0
Værdi af Den Sociale Pensionsfonds obligationsbeholdning	-139,6	-141,1	-140,4	-138,8
Samlet statsgæld	538,3	513,5	529,8	542,5
Udestående genudlån ²⁾	3,6	5,8	12,5	25,3
Samlet statsgæld korrigeret for genudlån	534,7	507,7	517,3	517,2
Samlet statsgæld i pct. af BNP	41,5	38,2	38,2	37,6

- 1) Nettogæld til Nationalbanken er opgjort i henhold til statsregnskabet for 2000, mens nettogælden for 2001-2003 er opgjort i henhold til Nationalbankens månedsbalance.
- 2) Genudlån til Ørestadsselskabet, A/S Storebælt og A/S Øresundsforbindelsen, hvorfor tallene ikke stemmer helt overens med de samlede ændringer i genudlån, der fremgår af tabel 3.12. De tre ovenstående selskaber står for nærværende for langt det største omfang af nye genudlån.

Genudlån øger finansieringsbehovet for staten og bidrager til en mindre gældsnedbringelse, da aktiverne ved udlånet ikke indgår i den opgjorte statsgæld. På samme måde vil fremtidige afdrag på disse genudlån give anledning til en større gældsnedbringelse – for et givet statsligt overskud.

Rentebetalinger på genudlån påvirker ikke statens DAU-saldo, da disse afholdes af selskaberne. Endvidere er statens risiko ved øget udlån til selskaberne uændret, da staten i forvejen garanterer for selskabernes låntagning.

En del af stigningen i statsgælden fra 2002 til 2003 kan tilskrives, at optagelsen af lån oftest sker til kurser, der er under kurs 100. Derved bliver låneprovenuet mindre end den nominelle lånoptagelse. Da gælden er opgjort til nominel værdi, betyder det, at ændringer i gælden normalt overstiger nettofinansieringsbehovet.

Boks 3.1. De vigtigste begreber relateret til opgørelsen af statens finansieringsbehov

Nettokassesaldoen er summen af DAU-saldoen, genudlån mv. (for eksempel genudlån til Ørestadsselskabet) samt beholdningsbevægelser mv., der omfatter fordelte emissionskurstab, periodiserede renter, realiserede valutakursreguleringer samt beholdningsbevægelser som for eksempel lagerforskydninger.

Fordelte emissionskurstab. Emissionskurstab (og -gevinster) opstår i forbindelse med statens låntagning, når lånets udstedelseskurs er forskellig fra pari (kurs 100). Kurstabene udgiftsføres på DAU-saldoen ved at fordele kurstabet over lånets løbetid efter et lineært princip. De derved fremkomne fordelte emissionskurstab inden for hvert år indgår som en del af den samlede renteudgift på statens gæld. Fordelte emissionskurstab har ligesom periodiserede renter ingen likviditets effekt for staten. Derfor skal udgiftsføringen af fordelte emissionskurstab på DAU-saldoen modsvares af en tilsvarende indtægtsføring på statens kapitalposter i opgørelsen af nettokassesaldoen.

Realiserede valutakursreguleringer. Realiserede valutakursreguleringer på afdrag på den udenlandske statsgæld indgår på DAU-saldoen under renter af statsgælden. Formålet hermed er at give et mere retvisende billede af statens omkostninger ved at låne i fremmed valuta. Da realiserede valutakursreguleringer er tilknyttet afdragene, skal de ikke indgå i nettokassesaldoen. Derfor modregnes realiserede valutakursreguleringer i opgørelsen af nettokassesaldoen under beholdningsbevægelser mv.

Bruttokassesaldoen beregnes som nettokassesaldoen fratrukket de samlede afdrag på statens gæld. Bruttokasseunderskuddet er udtryk for det faktiske behov for finansiering i et givet år ved indenlandsk og udenlandsk låntagning samt træk på Nationalbanken. Statens indenlandske bruttofinansieringsbehov er givet som summen af statens indenlandske afdrag og statens indenlandske nettofinansieringsbehov.

Opkøb af egne obligationer med udløb efter opkøbsåret fremrykker afdrag på statens gæld til opkøbsåret.

Nettofinansieringsbehovet er givet som nettokassesaldoen med modsat fortegn.

3.5. De statslige udgifters sammensætning i 2003

På finansloven for 2003 er der samlet set budgetteret med statslige udgifter på 428,1 mia.kr., jf. *tabel 3.15*.

Det overordnede billede er, at indkomstoverførslerne udgør langt hovedparten af statens udgifter. Indkomstoverførslerne er således budgetteret til 211,8 mia.kr. svarende til knap 50 pct. af de samlede statslige udgifter på FL03.

Den næststørste udgiftskategori er driftsudgifterne – herunder især udgifter til løn samt køb af varer og tjenesteydelser – på 87,1 mia.kr., hvilket er godt 20 pct. af statens udgiftsbudget.

Tabel 3.15. Statens udgifter i 2003

Årets priser	Mia.kr.	Andel i pct.
Indkomstoverførsler	211,8	49,5
Driftsudgifter	87,1	20,4
Bloktilskud til kommuner mv.	42,2	9,9
Renter af statsgæld mv.	42,0	9,8
Øvrige udgifter	25,9	6,1
EU-bidrag	14,5	3,4
Anlægsudgifter	4,5	1,1
I alt	428,1	100,0

Note: Den valgte opdeling af udgifterne følger ikke rammesystemet fuldt ud, fordi fokus i dette afsnit ikke er selve udgiftsstyringen, jf. afsnit 3.2. herom. Børnefamilieydelsen er således placeret under indkomstoverførslerne på linje med nationalregnskabets kategorisering heraf. Driftsudgifterne er dog afgrænset som statens driftsramme. Bloktilskud til kommuner er inklusive budgetterede udgifter i tilknytning til overgangsordning vedrørende indførelse af grundtakstmodel. Øvrige udgifter dækker blandt andet over ulandsbistand og erhvervstilskud.

Bloktilskud til kommuner mv. og renter af statsgæld udgør hver især ca. 42 mia.kr. eller knap 10 pct. af de samlede statslige udgifter. Øvrige udgifter – herunder blandt andet ulandsbistand og diverse tilskud mv. – udgør knap 26 mia.kr. svarende til en andel på godt 6 pct.

Endelig udgør Danmarks EU-bidrag på 14½ mia.kr. omtrent 3½ pct. af statens udgifter i 2003, mens anlægsudgifterne som den mindste udgiftspost udelukkende udgør ca. 1 pct.

Nedenfor gives en mere detaljeret oversigt over udgiftssammensætningen med hensyn til indkomstoverførsler og driftsudgifter – de to største poster på statens udgiftsbudget.

Indkomstoverførsler

Statens udgifter til indkomstoverførsler udgør som nævnt ovenfor ca. 211,8 mia.kr., jf. *tabel 3.16*. Udgifterne til folkepension er budgetteret til 62,2 mia.kr. på FL03. Det svarer til knap 30 pct. af samtlige statslige udgifter til indkomstoverførsler. Denne andel ventes i øvrigt at stige i de kommende år, idet pensionsalderen sættes ned til 65 år og den demografiske udvikling trækker i retning af flere ældre. Førtidspensionen, efterlønnen og A-dagpenge er andre store udgiftsposter til overførselsindkomster,

3. STATENS FINANSER

hvor blandt andet førtidspensionen med 22,6 mia.kr. udgør knap 11 pct. af de samlede udgifter til overførsler.

Tabel 3.16. Staten udgifter til indkomstoverførsler i 2003

Årets priser	Mia.kr.	Andel i pct.
Folkepension	62,2	29,4
Førtidspension	22,6	10,7
Efterløn	22,2	10,5
A-dagpenge	19,4	9,2
Børnefamilieydelse	12,3	5,8
Tjenestemandspensioner	11,5	5,4
Stipendier (SU)	9,3	4,4
Barseldagpenge	7,9	3,7
Aktivering af forsikrede ledige ¹⁾	7,7	3,6
Boligstøtte	6,4	3,0
Sygedagpenge	5,6	2,6
Kontanthjælp	4,2	2,0
Aktivering af kontanthjælpsmodtagere	3,1	1,5
Revalidering	2,9	1,4
Løntilskud til fleks- og skånejob	2,4	1,1
Børnetilskud mv.	2,0	1,0
Godtgørelse til voksen- og efteruddannelse	1,6	0,8
Overgangsydelse	1,5	0,7
Personlige tillæg og varmetillæg	1,0	0,5
Resterende indkomstoverførsler ²⁾	6,0	2,8
Indkomstoverførsler i alt	211,8	100,0

Note: Afgrænsningen af overførselsindkomsterne stemmer ikke nødvendigvis fuldstændig overens med nationalregnskabets opdeling. Med hensyn til visse ordninger, f.eks. førtidspension, kontanthjælp og sygedagpenge, er der tillige kommunale udgifter, men af tabellen fremgår kun de statslige udgifter.

- 1) Afgrænset som den del af den aktive arbejdsmarkedspolitik, der er opført på statens overførselsbudget. Der er tale om en forholdsvis bred afgrænsning, idet ikke alle udgifterne er overførselsindkomster i nationalregnskabsmæssig forstand.
- 2) Indeholder blandt andet udgifter til børnepasningsorlov, introduktionsydelse, delpension, statens voksenuddannelsesstøtte og besættelsestidens ofre.

Driftsudgifter

Statens driftsudgifter – afgrænset som driftsrammen – er budgetteret til 87,1 mia.kr. på FL03, jf. *tabel 3.17*.

Udgifterne til Forsvar og Hjemmeværnet udgør med godt 16½ mia.kr. eller 19 pct. den største post på statens driftsramme. En anden stor driftsudgiftspost er videregående uddannelser og forskning med 15 mia.kr. svarende til knap 17 pct. af driftsrammen. Af andre store poster på driftsrammen kan nævnes ungdomsuddannelser, departementer/centralstyrelser og politi.

Tabel 3.17. Statens driftsudgifter i 2003

Årets priser	Mia.kr.	Andel i pct.
Forsvar og Hjemmeværn	16,6	19,0
Videregående uddannelser, forskning mv.	15,0	17,2
Ungdomsuddannelser	7,4	8,5
Departementer/centralstyrelser mv.	7,1	8,2
Politi	6,4	7,3
Told•Skat	3,3	3,7
Kriminalforsorg og retsvæsen	3,1	3,5
Trafikområdet	2,9	3,4
Kulturområdet	2,7	3,2
AMU, åben uddannelse, folkeoplysning mv.	2,6	2,9
Aktivering af forsikrede ledige ¹⁾	2,5	2,9
Grundskolen	2,4	2,7
Arbejdsmarkedsservice mv.	1,9	2,1
Fødevarerområdet	1,7	1,9
Miljøområdet	1,1	1,3
Momsreserve ²⁾	5,0	5,7
Resterende driftsudgifter	5,5	6,3
Driftsudgifter i alt	87,1	100,0

Note: Opgørelsen er baseret på statens driftsramme med udgangspunkt i finanslovens aktivitetsområder.

- 1) Afgrænset som den del af den aktive arbejdsmarkedspolitik, der er opført på statens driftsramme.
- 2) Statsinstitutionernes udgifter til ikke-fradragsberettiget købsmoms afholdes ved træk på momsreserven, jf. tillige finanslovens § 35.

4 OFFENTLIGE FINANSER OG FINANSPOLITIKKEN

- *Overskuddet på de samlede offentlige finanser skønnes til ca. 21½ mia.kr. i 2002 og 24½ mia.kr. i 2003.*
- *I forhold til augustvurderingen er de skønnede overskud nedjusteret med ca. 8¼ mia.kr. i 2002 og godt 7½ mia.kr. i 2003. En del af nedjusteringen kan henføres til forhold af mere teknisk karakter, men herudover bidrager især lavere selskabsskatteprovenuier og merudgifter til overførselsindkomster til lavere offentlige overskud.*
- *Et første summarisk skøn for 2004 viser et overskud på den offentlige saldo på 33½ mia.kr. svarende til 2,2 pct. af BNP.*
- *I 2002 skønnes finanspolitikken at bidrage svagt positivt til aktiviteten svarende til godt 0,2 pct. af BNP.*
- *Finanspolitikken skønnes at være omtrent neutral i 2003, idet finanseffekten skønnes til knap 0,1 pct. af BNP.*
- *Den strukturelle budgetsaldo skønnes at udgøre 1,7 pct. af BNP i 2002 og 1,9 pct. af BNP i 2003. Det er på linje med de mellemlistede forudsætninger om årlige overskud på i gennemsnit 1½-2½ pct. af BNP.*

4. OFFENTLIGE FINANSER OG FINANSPOLITIKKEN

4.1. Offentlige finanser

Overskuddet på de samlede offentlige finanser skønnes til 21,4 mia.kr. i 2002 og 24,6 mia.kr. i 2003, hvilket svarer til henholdsvis 1,5 pct. af BNP i 2002 og 1,7 pct. af BNP i 2003, jf. *tabel 4.1*.

Tabel 4.1. Saldoen på de offentlige finanser, 1998-2004

Mia.kr., årets priser	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
August	13,1	38,2	32,7	38,1	29,7	32,2	-
December	13,1	38,8	31,7	36,6	21,4	24,6	33,5
Heraf: Stat og kommuner	1,2	22,1	12,4	14,6	7,2	11,0	22,7
Sociale kasser og fonde	11,8	16,7	19,3	22,1	14,3	13,7	10,8
December (pct. af BNP)	1,1	3,2	2,4	2,7	1,5	1,7	2,2

Note: Tal for 1998-2001 er baseret på de seneste oplysninger fra Danmarks Statistik, jf. *Statistiske Efterretninger 2002:29, Offentlige finanser* fra 8. november 2002.

I 2004 skønnes det offentlige overskud at udgøre 33,5 mia.kr. svarende til 2,2 pct. af BNP. Den skønnede stigning i overskuddet fra 2003 til 2004 kan især henføres til en forventet normalisering af provenuet fra pensionsafkastskatten efter meget lave provenuer i årene 2001-2003.

Det forventede fald i overskuddet fra 2001 til 2002 skyldes blandt andet et lavere selskabsskatteprovenu samt et lavere personskatteprovenu som følge af dels personskattelettelser i medfør af Pinsepakken og dels et forventet fald i beskæftigelsen i 2002.

Faldet i det offentlige overskud fra 2001 til 2002 skal desuden ses i sammenhæng med omlægningen af den særlige pensionsopsparing til en individuel pensionsordning. Omlægningen påvirker overskuddet i de sociale kasser og fonde, som omfatter ATP-fonden, A-kasserne og Lønmodtagerens Garantifond, og har derfor ikke betydning for nedbringelsen af den offentlige gæld i stat, amter og kommuner.

Skønnet for de offentlige finanser i 2002, 2003 og 2004 tager afsæt i den aktuelle vurdering af dansk økonomi nu og i de kommende år, jf. *Økonomisk Redegørelse*, december 2002. I 2002 er skønnet for de offentlige finanser desuden baseret på finansloven og de reviderede kommunebudgetter for 2002, nationalregnskabet for 1. halvår 2002 samt ministerielle rammeredegørelser for udgiftsudviklingen på statens område i 2002.

Det nye skøn for de offentlige finanser i 2003 bygger på finansloven og de kommunale budgetter for 2003, mens skønnet for de offentlige finanser i 2004 rent beregningsteknisk følger linjen i den seneste mellemfristede fremskrivning i *Finansredegørelse 2002*, november 2002. Det betyder blandt andet, at der som udgangspunkt forudsættes en realvækst i det offentlige forbrug på 1 pct., en realvækst i de offentlige investeringer på 2 pct. og en begyndende reduktion af skatten på arbejdsindkomst i 2004.

Ændringer i forhold til vurderingen i august 2002

Som i augustvurderingen skønnes realvæksten i det offentlige forbrug at udgøre 1,3 pct. i 2002 og 0,7 pct. i 2003. Den samlede offentlige beskæftigelse skønnes at vokse med 6.000 personer i 2002 og 3.000 personer i 2003, hvilket ligeledes er på linje med skønnet i august. Væksten i det offentlige forbrug i 2002 og 2003 er målrettet de borgernære serviceområder i kommuner og amter, herunder ældrepleje, sygehuse, socialområdet og folkeskolen.

Skønnet for realvæksten i de skattefinansierede offentlige investeringer i 2002 er uændret på 2,0 pct. som i august, men i 2003 skønnes nu nulvækst sammenholdt med en skønnet vækst på 2,0 pct. i august. Navnlig på statens område forventes der igangsat færre nye investeringsinitiativer i 2003 end forudsat i august. Blandt andet skal der ifølge den aftalte trafikpakke for de kommende år fortrinsvist igangsættes initiativer i 2004.

Finanspolitikkenes stramhedsgrad er omtrent på linje med det skønnede forløb i august, jf. *afsnit 4.2*.

I forhold til augustvurderingen er de skønnede overskud i 2002 og 2003 justeret ned med henholdsvis 8,3 mia.kr. og 7,6 mia.kr., jf. *tabel 4.2*.

Nedjusteringen i begge år kan blandt andet henføres til forhold af mere teknisk karakter, der følger af Danmarks Statistiks indarbejdelse af metodemæssige revisioner i nationalregnskabet. Overskuddet mindskes således isoleret set med ca. 3 mia.kr. i 2002 og ca. 4 mia.kr. i 2003 som følge af metoderevisionerne. De tekniske revisioner har ikke betydning for opgørelsen af statens DAU-saldo, statens gæld, den offentlige ØMU-gæld og de offentlige finansers holdbarhed, jf. *Økonomisk Redegørelse*, december 2002.

4. OFFENTLIGE FINANSER OG FINANSPOLITIKKEN

Tabel 4.2. Ændring af saldoen i 2002 og 2003 siden august

Mia.kr.	2002	2003
Ændring af den offentlige saldo, i alt	-8,3	-7,6
Heraf som følge af:		
- Renteudgifter, herunder som følge af teknik vedrørende SWAP-renter ¹⁾	-1,0	-0,2
- Kapitaloverførsler som følge af teknik vedrørende afskrevne skatter mv. ²⁾	-1,9	-1,9
- Indkomstoverførsler	-1,3	-3,2
- Andre udgifter	0,2	1,3
- Selskabsskatter	-2,8	-1,3
- Personskatter mv. og arbejdsmarkedsbidrag	-1,4	-1,4
- Andre skatter, afgifter og indtægter	0,4	-0,8

Note: Negative tal angiver saldoforværringer i form af øgede udgifter eller reducerede indtægter, mens positive tal svarer til saldoforbedringer som følge af lavere udgifter eller forøgede indtægter.

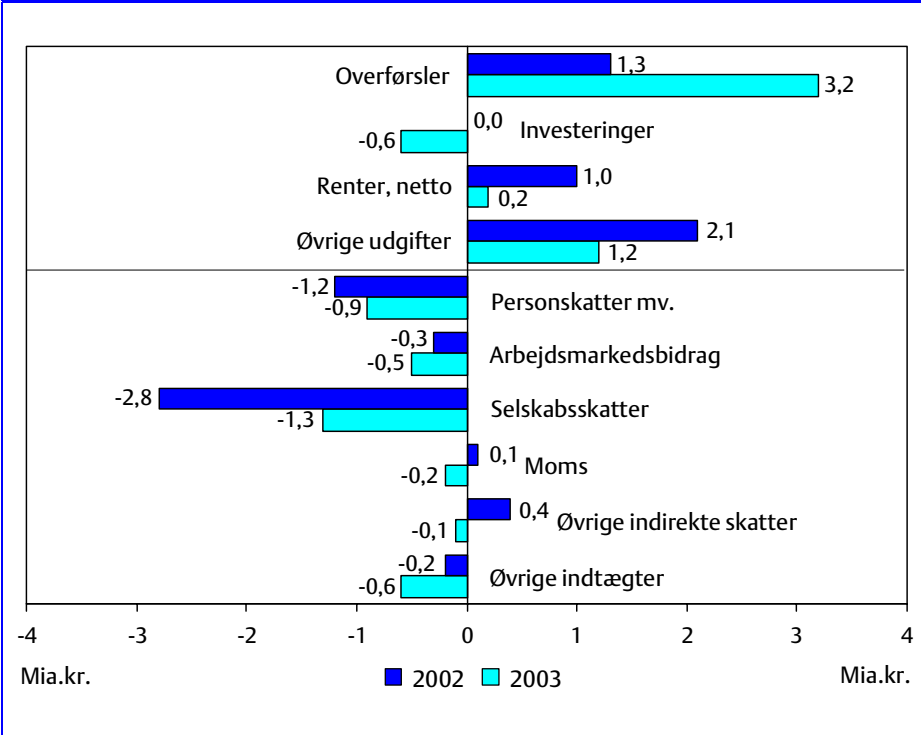
- 1) Som led i en EU-forordning skal de samlede offentlige renteudgifter fremover opgøres eksklusivt renter af SWAP-arrangementer i nationalregnskabet. Isoleret set skønnes det at indebære en opjustering af renteudgifterne med 0,9 mia.kr. i 2002 og 2,2 mia.kr. i 2003. Skønnet for renteudgifterne i 2003 er dog samtidig justeret ned med 2 mia.kr. i lyset af et forventet fald i rentesatserne, jf. *boks 4.1*.
- 2) I nationalregnskabet skal der fremover indregnes en værdi for pålignede, men aldrig indbetalte skatter og afgifter, jf. *boks 4.1*. Disse opføres som en kapitaloverførsel til den private sektor.

Øgede udgifter til indkomstoverførsler bidrager desuden til lavere offentlige overskud. Det drejer sig især om en opjustering af de skønnede udgifter til sygedagpenge i lyset af flere modtagere samt øgede udgifter til A-dagpenge mv. som følge af et højere ledighedsskøn navnlig i 2003.

På indtægtssiden medvirker navnlig et lavere skøn for selskabsskatteprovenuet til nedjusteringen af overskuddene, herunder særligt i 2002, samt et lavere provenu fra personskatter mv. og arbejdsmarkedsbidrag, der skal ses i sammenhæng med nedjusteringer af beskæftigelsen i begge år.

For en nærmere gennemgang af ændringer i skønnene for 2002 og 2003 sammenholdt med augustvurderingen henvises til *boks 4.1* nedenfor, mens mere detaljerede tal herfor er angivet i *figur 4.1* og *bilag 3*.

Figur 4.1. Revision af udgifts- og indtægtskøn, 2002-2003

Note: Over stregen svarer positive tal i figuren til saldoforværringer, idet der er tale om offentlige udgifter. Under stregen svarer positive tal til saldoforbedringer, idet der er tale om offentlige indtægter.

Boks 4.1. Revision af udgifts- og indtægtsskøn, 2002 og 2003

De væsentligste ændringer siden augustvurderingen kan opsummeres på følgende vis:

Udgifterne til *overførselsindkomster* er opjusteret med henholdsvis godt 1¼ mia.kr. i 2002 og 3¼ mia.kr. i 2003. Et højere skøn for antal sygedagpengemodtagere indebærer, at der i begge år skønnes forøgede udgifter til sygedagpenge på knap 1 mia.kr. I lyset af et højere ledighedsskøn forventes der desuden øgede udgifter til A-dagpenge og kontanthjælp på godt ¼ mia.kr. i 2002 og godt 1¾ mia.kr. i 2003. Udgifterne i 2003 er endvidere opjusteret med ca. ½ mia.kr. som følge af indførelsen af en supplerende engangsydelse til folkepensionister med lave indkomster.

Udgifterne til *offentlige investeringer* forventes at være uændret i 2002, men er i 2003 nedjusteret med godt ½ mia.kr. svarende til real nulvækst. På baggrund af budgetlægningen i amter og kommuner og finansloven for 2003 skønnes der igangsat færre nye investeringsinitiativer end forudsat i august, herunder særligt på statens område.

Nettorenteudgifterne er opjusteret med 1 mia.kr. i 2002 og knap ¼ mia.kr. i 2003. Opjusteringen skyldes indarbejdelse af en metoderevision i nationalregnskabet vedrørende håndteringen af renteudgifterne af SWAP-arrangementer. Metoderevisionen betyder isoleret set, at renteudgifterne opjusteres med knap 1 mia.kr. i 2002 og knap 2¼ mia.kr. i 2003. Et skønnet fald i rentesatserne medfører dog samtidig en nedjustering af renteudgifterne i 2003 på 2 mia.kr., således at den samlede opjustering af nettorenteudgifterne mindskes til knap ¼ mia.kr. i 2003.

Øvrige udgifter er opjusteret med godt 2 mia.kr. i 2002 og knap 1¼ mia.kr. i 2003. Opjusteringen kan i hovedsagen henføres til en nationalregnskabsmæssig metoderevision. I nationalregnskabet skal der nu indregnes en værdi for pålignede, men aldrig indbetalte skatter og afgifter. I modsætning til statsregnskabet har der i nationalregnskabet ikke hidtil været taget højde for, at der er pålignede skatter og afgifter, der må afskrives, fordi de ikke kan inddrives. Værdien af således afskrevne skatter og afgifter skønnes til knap 2 mia.kr. om året i 2002 og 2003, der i nationalregnskabet skal opføres som kapitaloverførsler til den private sektor, dvs. på den offentlige udgiftsside. I 2003 er det skønnede EU-bidrag nedjusteret med godt ½ mia.kr.

Indtægterne fra *personskatter mv. og arbejdsmarkedsbidrag* er nedjusteret med knap 1½ mia.kr. i 2002 og 2003, hvilket fortrinsvist kan tilskrives nedjusteringer af beskæftigelsen og dermed skattegrundlagene i begge år.

Selskabsskatteprovenuet er nedjusteret med godt 2¾ mia.kr. i 2002 og godt 1¼ mia.kr. i 2003. Nye tal viser, at virksomhedernes indkomster i 2001 er noget lavere end hidtil antaget. I lyset heraf forventes virksomhedernes restskatter for 2001, der indgår i provenuet i 2002, at blive lavere end forventet i august. De nye tal indikerer samtidig, at det skønnede selskabsskatteprovenu har ligget lidt for højt, hvilket forklarer nedjusteringen i 2003.

Provenuet fra *øvrige indirekte skatter* er opjusteret med knap ½ mia.kr. i 2002. Det skal blandt andet ses i lyset af en mindre opjustering af privatforbruget, herunder forventes et højere salg af nye biler at forøge provenuet fra registreringsafgiften i 2002.

Øvrige indtægter er nedjusteret med knap ¼ mia.kr. i 2002 og godt ½ mia.kr. i 2003. Nedjusteringen kan navnlig henføres til en reduktion af den nationalregnskabsmæssigt beregnede brutto-restindkomst (afskrivninger) i lyset af nye historiske tal herfor.

Udviklingen i udgifts- og skattetryk

Fra 2001 til 2004 skønnes samlet set et fald i udgiftstrykket på 1,0 pct. af BNP, jf. *tabel 4.3*. Udgiftstrykket angiver de samlede offentlige udgifters andel i pct. af BNP.

Tabel 4.3. Udgifts- og skattetryk, 1998-2004

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Ændr. 2001- 2004
Pct. af BNP								
Forbrug	26,0	25,7	25,0	25,5	25,7	25,6	25,5	0,0
Overførsler	18,3	17,7	17,1	17,1	17,1	17,2	17,0	-0,1
Investeringer	1,7	1,7	1,7	1,9	1,8	1,7	1,7	-0,1
Renteudgifter	5,3	4,7	4,3	4,0	3,7	3,4	3,2	-0,8
Øvrige udgifter	5,4	5,3	5,2	5,0	5,0	4,8	4,8	-0,2
Udgiftstryk	56,7	55,1	53,2	53,4	53,3	52,7	52,4	-1,0
Personskatter mv. ¹⁾	22,0	22,2	22,0	22,1	21,7	21,8	21,6	-0,5
Arbejdsmarkedsbidrag	4,5	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	0,0
Pensionsafkastskat	0,8	1,2	0,7	0,0	0,0	0,0	0,7	0,7
Selskabsskatter	2,8	3,0	2,4	3,1	2,8	2,7	2,6	-0,5
Moms	9,9	9,8	9,5	9,6	9,6	9,5	9,5	0,0
Øvrige indirekte skatter	8,6	8,5	7,6	7,7	7,8	7,7	7,7	0,0
Øvrige skatter	1,6	2,1	2,3	2,2	1,6	1,6	1,6	-0,6
Skattetryk	50,1	51,2	48,9	49,1	48,0	47,8	48,2	-0,9
Renteindtægter	3,0	2,5	2,5	2,6	2,3	2,2	2,1	-0,5
Øvrige indtægter	5,0	4,9	4,5	4,7	4,7	4,5	4,4	-0,2
Told mv. til EU ²⁾	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,0
Indtægtstryk	57,9	58,3	55,6	56,1	54,8	54,4	54,6	-1,5

Note: Opgørelsen er på nationalregnskabsform. Tal for 1998-2001 er baseret på de nyeste oplysninger fra Danmarks Statistik, jf. *Statistiske Efterretninger 2002:29, Offentlige finanser* fra 8. november 2002.

- 1) Personskatter mv. indeholder kildeskatter, vægtafgift fra husholdninger, arve- og gaveafgift samt andre personlige skatter.
- 2) Ifølge de nye nationalregnskabsprincipper kategoriseres disse indtægter som skatter og indgår som følge heraf i skattetrykket. De kategoriseres dog ikke som offentlige indtægter, fordi de tilfalder EU, og indgår derfor ikke i indtægtstrykket.

4. OFFENTLIGE FINANSER OG FINANSPOLITIKKEN

Det forventede fald i udgiftstrykket skyldes navnlig, at renteudgifterne skønnes reduceret i forhold til BNP som følge af en lavere gældskvote og faldende renteniveau.

Skattetrykket, opgjort som de samlede skatters andel af BNP, skønnes reduceret med knap 1 pct. af BNP fra 2001 til 2004. Det skyldes blandt andet et fald i personskattetrykket, der følger af personskattelettelser i medfør af Pinsepakken i 2002 samt den beregningsteknisk forudsatte sænkning af skatten på arbejdsindkomst i 2004, jf. ovenfor.

Provenuet fra selskabsskatterne skønnes at falde opgjort i pct. af BNP fra 2001 til 2004. Efter et ekstraordinært højt niveau i 2001 forventes således en gradvis tilbagevenden til et lavere og mere normalt niveau for selskabsskatteprovenuet i de kommende år. Desuden forventes der et fald i de øvrige skatters andel af BNP fra 2001 til 2002 som følge af omlægningen af den særlige pensionsordning til en individuel opsparingsordning.

I modsat retning trækker en skønnet stigning i skattetrykket som følge af en forudsat normalisering af provenuet fra pensionsafkastskatten i 2004.

Fra 2001 til 2004 skønnes provenuet fra de øvrige indirekte skatter, der fortrinsvist omfatter afgifter, at udgøre en uændret andel af BNP. Lettelser af afgifter på tobak, spiritus og sodavand som led i finanslovsaftalerne for 2003 trækker i retning af et lavere afgiftstryk, men omvendt forventes en stigning i provenuet fra registreringsafgiften som følge af især et øget salg af nye biler at øge afgiftstrykket.

Indtægtstrykket skønnes at falde med ca. 1½ pct. af BNP fra 2001 til 2004. Udover den skønnede reduktion af skattetrykket bidrager aftagende offentlige renteindtægter opgjort i pct. af BNP hertil. De lavere offentlige renteindtægter skal blandt andet ses i sammenhæng med et ventet fald i rentesatserne.

4.2. Finanspolitikens aktivitetsvirkning

Finanspolitikens umiddelbare påvirkning af den økonomiske aktivitet måles ved den ét-årige finanseffekt. Finanseffekten angiver et skøn for virkningen på den økonomiske aktivitet af diskretionære ændringer i de offentlige udgifter og indtægter i det år, hvor ændringerne træder i kraft. En positiv finanseffekt indikerer, at finanspolitikken bidrager til at øge aktiviteten, mens en negativ finanseffekt er udtryk for en finanspolitisk afdæmpning af aktiviteten.

Med en finanseffekt på knap 0,1 skønnes finanspolitikken i 2003 at være omtrent neutral, jf. *tabel 4.4*.

Tabel 4.4. Finanseffekt, 1998-2003

Aktivitetsvirkning, pct. af BNP	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Udgifter i alt	0,5	0,4	0,0	0,2	0,1	-0,1
Indtægter i alt ¹⁾	-0,4	-0,2	-0,1	-0,2	0,1	0,1
Finanseffekt i alt	0,1	0,2	-0,1	0,1	0,2	0,1

Note: Afrunding kan medføre afvigelser i summen.

1) Den midlertidige pensionsopsparing blev som led i Pinsepakken videreført i form af den særlige pensionsopsparing (SP) i 1999. Omlægningen af den særlige pensionsopsparing fra og med 2001 påvirker ikke finanseffekten.

På udgiftssiden skønnes der et bidrag til finanseffekten på knap -0,1 i 2003, hvilket især kan henføres til et forventet realt fald i de offentlige subsidier samt i de ikke-skattepligtige øvrige overførsler.

Indtægtssiden skønnes at bidrage med godt 0,1 til finanseffekten i 2003 blandt andet som følge af indfasningen af skatte- og afgiftsinitiativer på finansloven for 2002, herunder vedrørende vægt- og registreringsafgifter og konkurrenceevnepakken, samt nye initiativer på finansloven for 2003, herunder bortfald af arbejdsmiljøafgiften og lempelser af afgifter på spiritus og tobak mv. Dertil kommer en mindre lempelse, der følger af, at punktafgifterne ikke opjusteres i takt med den generelle prisudvikling, jf. skattestopet.

I forhold til augustvurderingen er skønnet for finanseffekten i 2003 opjusteret marginalt fra godt 0,0 til knap 0,1. Det skal navnlig ses i sammenhæng med indførelsen af den supplerende engangsydelse til folkepensionister i 2003 og afgiftslempelserne på spiritus og tobak mv. som led i aftalerne om finansloven for 2003. I modsat retning trækker bidraget fra en lavere vækst i de offentlige investeringer i 2003.

Skønnet for finanseffekten i 2002 er uændret sammenlignet med vurderingen i august. Bidraget fra udgiftssiden på 0,1 kan især henføres til væksten i det offentlige forbrug på 1,3 pct., mens bidraget fra indtægtssiden på 0,1 i hovedsagen skyldes personskattelettelser som led i Pinsepakken.

4. OFFENTLIGE FINANSER OG FINANSPOLITIKKEN

I lyset af de nuværende udsigter for dansk økonomi vurderes finanspolitikken i 2002 og 2003 at være passende, jf. *Økonomisk Redegørelse*, december 2002.

Finanspolitikken i 2004 følger rent beregningsteknisk linjen i den seneste fremskrivning i *Finansredegørelse 2002*, november 2002, jf. ovenfor. Den nødvendige stramhedsgrad i finanspolitikken i 2004 er ikke fastlagt på nuværende tidspunkt, og den konkrete finanspolitiske prioritering vil finde sted i løbet af 2003.

4.3. Strukturel budgetsaldo

Saldoen på de offentlige finanser afhænger af konjunktursituationen. I perioder med høj økonomisk vækst stiger de offentlige indtægter fra skatter og afgifter således relativt meget, mens udgifterne til overførselsindkomster har en tendens til at falde – primært som følge af faldende ledighed. Potentialet for en gunstig udvikling i den offentlige saldo er derfor større i en højkonjunktur med lav ledighed og høj beskæftigelse end i en periode med højere ledighed og lavere beskæftigelse.

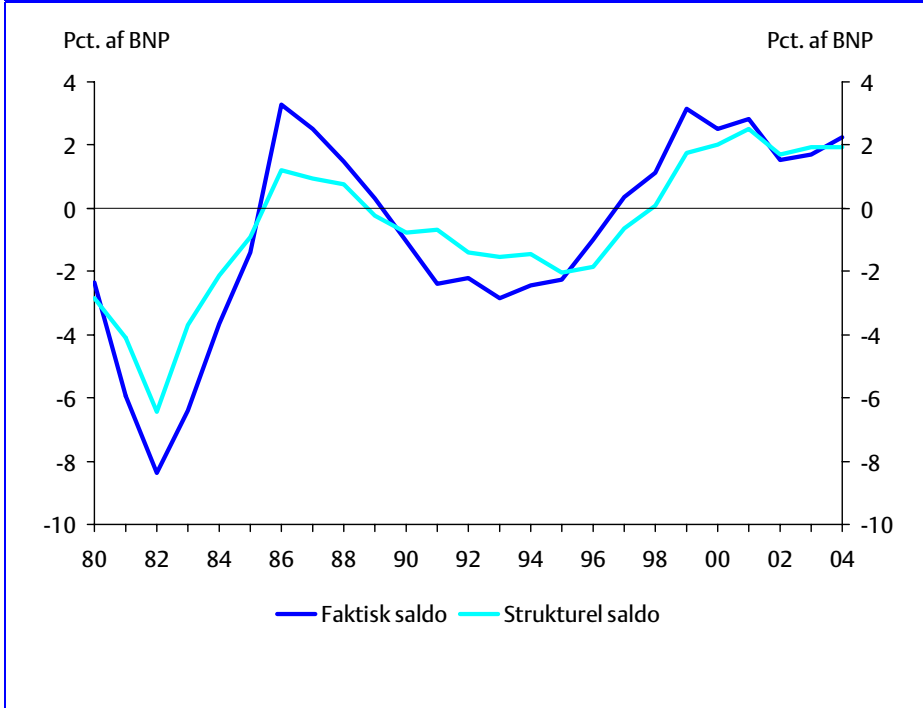
Den *strukturelle budgetsaldo* opgøres som den faktiske offentlige saldo fratrukket det positive eller negative bidrag fra konjunkturerne og angiver dermed stillingen på de offentlige finanser rensset for den givne konjunktursituation.

Forskellen mellem den faktiske og den strukturelle saldo afhænger af, hvor mange ledige ressourcer, der er i økonomien. Den strukturelle budgetsaldo er derfor blandt andet bestemt af finanspolitikkenes stramhedsgrad og den skønnede afvigelse mellem faktisk og strukturel ledighed.

Overskud på den strukturelle budgetsaldo er en forudsætning for at kunne opnå en reduktion i den offentlige gæld over konjunkturerne. I den mellemfristede strategi frem mod 2010 forudsættes der årlige overskud på den strukturelle budgetsaldo på i gennemsnit 1½-2½ pct. af BNP. Derved vil den offentlige gæld kunne nedbringes, således at de offentlige finanser på længere sigt vil være robuste overfor skiftet i befolkningens sammensætning i retning af flere ældre og færre erhvervsaktive.

Den strukturelle saldo skønnes at udgøre 1,7 pct. af BNP i 2002 og 1,9 pct. af BNP i 2003, jf. *figur 4.2*.

Figur 4.2. Faktisk og strukturel budgetsaldo, 1980-2004

I 2002 og 2003 skønnes overskuddet på den strukturelle budgetsaldo at være lidt større end overskuddet på den faktiske saldo. Det skal ses i sammenhæng med, at den faktiske saldo midlertidigt er påvirket af ekstraordinært lave provenuer fra skatten af pensionsafkast. Det korrigeres der for i beregningen af den strukturelle saldo.

I 2002 forringes både den faktiske saldo og den strukturelle saldo med ca. $\frac{1}{2}$ pct. af BNP som følge af omlægningen af den særlige pensionsopsparing. Med omlægningen udskilles pensionsopsparingen fra de offentlige finanser. Det medfører en teknisk reduktion af det faktiske og strukturelle budgetoverskud.

Der er sket en betydelig forbedring af det strukturelle budgetoverskud siden 1995. Det kan navnlig henføres til nedbringelsen af den strukturelle ledighed, jf. *tabel 4.5*.

4. OFFENTLIGE FINANSER OG FINANSPOLITIKKEN

Tabel 4.5. Den strukturelle budgetsaldo, 1995-2004

Pct. af BNP	Strukturel saldo		----- Ændring som følge af -----				
	Niveau	Årlig ændring	Finanspolitik ¹⁾	Strukturel ledighed ²⁾	Arbejdsudbud ³⁾	Specielle poster ⁴⁾	Andet/residual
1995	-2,0	-	-	-	-	-	-
1996	-1,9	0,1	-0,5	0,6	-0,2	-0,1	0,3
1997	-0,6	1,3	1,2	0,5	-0,2	0,0	-0,3
1998	0,1	0,7	0,4	0,6	-0,1	0,1	-0,3
1999	1,8	1,7	0,4	0,5	0,1	0,6	0,1
2000	2,0	0,3	0,2	0,3	0,1	0,0	-0,3
2001	2,5	0,5	0,1	0,2	0,2	0,3	-0,3
2002	1,7	-0,8	-0,3	0,1	0,1	-0,3	-0,4
2003	1,9	0,2	-0,1	-0,1	0,1	0,2	0,1
2004	1,9	0,0	-	-	-	-	-
I alt	-	3,9	1,6	2,6	0,1	0,9	-1,2

Note: Metoden til beregningen af den strukturelle saldo er som udgangspunkt baseret på den metode, der anvendes af OECD. Afrunding kan medføre afvigelser i summen.

- 1) Finanspolitikken er – med enkelte justeringer som eksempelvis korrektion for skat på indkomstoverførsler mv. – givet ved de direkte provenuer anvendt ved beregningen af finanseffekten.
- 2) Den strukturelle ledighed angiver det ledighedsniveau, som er foreneligt med en langsigtholdbar inflation.
- 3) Til grund for beregningen ligger arbejdsudbuddet målt i timer.
- 4) Specielle poster indeholder blandt andet nettorenteudgifter, drifts- og kapitaloverførsler, overskud af offentlig virksomhed og pensionsafkastskat. Desuden indgår indførelsen af det midlertidige pensionsbidrag i 1998, videreførelsen heraf i form af den særlige pensionsopsparing samt omlægningen af den særlige pensionsopsparing til en individuel pensionsordning fra og med 2001.

Bilag

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2003

Mia.kr., årets priser	
Fremrykning af kildeskatteafregning	8,8
Afregning af feriepenge	4,7
Feriefondens renteindtægter	0,1
Statens Bygningsfredningsfond	0,03
Aktiesalg, EKR Kreditforsikring	0,3
Etablering af Statens Ejendomsselskab	0,2
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	8,9
Korrektion vedr. endelig afregning i 1999 af indkomstskat til kommunerne for 1997	0,1
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1995	-2,4
1997 i alt	20,8
Salg af aktier i TeleDanmark	30,9
Omlægning af statslige aktiver	1,9
Harmoniseret afregning af lønsumsafgift	0,7
Betalingsregler for elafgift (inkl. momseffekt)	0,5
Scandlines	0,5
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	1,6
Korrektion vedr. endelig afregning i 2000 af indkomstskat til kommunerne for 1998	-1,3
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1996	0,1
1998 i alt	35,0
Salg af statslige aktiver	1,3
Kapitalindskud i COMBUS	-0,3
Aftale med Naturgas Syd og DONG	-1,4
Acontoindbetaling vedr. Dansk Tipstjeneste	0,7
Pinsepakken	-0,7
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	5,2
Korrektion vedr. endelig afregning i 2001 af indkomstskat til kommunerne for 1999	0,1
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1997	-0,1
Korrektion vedr. endelig afregning i 2001 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 1999	-0,3
1999 i alt	4,6

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2003

Mia.kr., årets priser	
Pinsepakken	0,8
Selskabsskat	-3,4
Overdragelse af statshavne	-0,7
Kapitaludtræk fra Post Danmark	0,3
Ekstraordinær indfrielse af saneringslån (Københavns kommune)	0,5
Ekstraordinært udbytte fra PostDanmark og DSB	0,2
Korrektion vedr. endelig afregning i 2002 af indkomstskat til kommunerne for 2000	2,0
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1998	1,3
Frivillige indbetalinger af personskat	0,4
Opløsning af Dansk Eksportfinansieringsfond	0,2
Omlægning af kredittider for momsen (inkl. afledet effekt på andre afgifter)	12,4
Omlægning af kredittider for vandafgiften	0,2
Afvikling af ejendomsselskabet TOR I/S	-1,0
Ændring af procentgodtgørelse	0,5
Pensionsafkastskat	2,7
Korrektion vedr. endelig afregning i 2002 af ejendomsværdiskat til kommunerne for 2000	0,5
Korrektion vedr. endelig afregning i 2002 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 2000	0,8
Kraftvarmeværkers efterbetaling	0,3
Overførsel fra Hypotekbankens reserver	1,0
Salg af aktier i Københavns Lufthavn	0,9
2000 i alt	20,0

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2003

Mia.kr., årets priser	
Selskabsskat	5,8
Ændret beskatning af husdyrbesætninger	0,4
Ekstraordinært aktieudbytte fra DONG mv.	1,0
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1999	-0,1
Stramning af momskredittider for store virksomheder	14,4
Afskaffelse af importmoms	-1,9
Omlægning af momskredittider for landbrug (inkl. afledet effekt på andre afgifter)	0,5
Stramning af kredittid for lønsumsafgift	0,3
Pinsepakken	1,1
Frivillige skatteindbetalinger	6,3
Fastfrysning af personfradrag/nedsættelse af A-kassekontingent	-1,2
Ekstraordinært bidrag til EU sfa. omlægning af kredittider for momsen i 2000	-0,5
Overdragelse af statshavne	-0,1
Pensionsafkastskat	-13,4
Naturgas Sjællands overgang til DONG	-0,2
UMTS-licenser – ekstraordinær indtægt i 2001 i forhold til den årlige indtægt 10 år frem	0,7
Indbetaling fra DTU m.fl. vedr. overgang til selveje	1,8
Endelig afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 1999	-0,3
Korrektion vedr. endelig afregning i 2003 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 2001	0,1
2001 i alt	14,7

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2003

Mia.kr., årets priser	
Fastfrysning af personfradrag/nedsættelse af A-kassekontingent	1,2
Selskabsskat	1,3
Pinsepakke	0,8
Ekstraordinært bidrag til EU som følge af omlægning af kredittider for momsen i 2001	-0,6
Endelig afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 2000	-2,1
EU-formandskab	-0,4
Stramning af kredittider for A-skat og arbejdsmarkedsbidrag	13,3
Tilbagebetaling af kantinemoms	-0,3
Endelig afregning af ejendomsværdiskat til kommunerne for indkomståret 2000	-0,5
Endelig afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 2000	-0,8
Pensionsafkastskat	-12,3
Omlægning af statslige aktiver (FL02 §35)	0,5
Renteafkast af FerieKonto	0,2
Konkurrenceevnepakke, lempelse af kredittid for mellemstore virksomheder	-1,5
Sygehuse	-1,5
Mindreforbrug som følge af reduktion af videreførte midler	0,5
Regeringsinitiativer i forbindelse med FL02 og 100-dages programmet	0,2
Ekstraordinært låneafdrag fra DONG	0,5
Merudgift vedr. eftergivelse af gæld til private jernbaner	-0,5
Medarbejderaktieordninger, jf. Coloplastdommen	-0,3
Mindreudgift vedr. tjenestemandspensioner	1,6
2002 i alt	-0,8

Bilag 1. Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2003

Mia.kr., årets priser	
Pensionsafkastskat	-11,6
Selskabsskat	1,3
Endelig afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 2001	-0,1
Modregning af regeringsinitiativer i forbindelse med FL02 og 100-dages programmet	-0,2
Ekstraordinært udbytte fra DSB	0,2
Omlægning af statslige aktiver	1,0
Én afregningskonto	3,5
DONG ekstraordinært afdrag af lån	0,4
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	0,3
Renteafkast af FerieKonto	0,2
Supplerende engangsydelse til folkepensionister	0,4
Grænsehandel	-0,3
Medarbejderaktieordninger, jf. Coloplastdommen	-0,8
Sygehuse	-0,1
2003 i alt	-6,6

Bilag 2. Ministerfordelte udgifter, 2003

Mio.kr.	Driftsramme	Overførselsramme	Anlægsbudget	I alt
Folketinget ¹⁾	748,2	105,4	-	853,6
Statsministeriet	107,4	13,8	-	121,2
Udenrigsministeriet	860,4	11.795,9	13,0	12.669,3
Finansministeriet	599,4	2.628,0	110,1	3.337,5
Økonomi- og Erhvervsministeriet	1.544,8	3.277,2	-	4.822,0
Skatteministeriet	3.419,3	128,7	-	3.548,0
Justitsministeriet	9.671,2	783,2	279,2	10.733,6
Forsvarsministeriet	17.171,1	351,7	1.210,0	18.732,8
Socialministeriet	472,2	96.074,5	-	96.546,7
Indenrigs- og Sundhedsministeriet	2.405,6	36.565,3	5,4	38.976,3
Beskæftigelsesministeriet	4.520,2	78.677,9	-	83.198,1
Integrationsministeriet	1.273,0	4.114,3	10,0	5.397,3
Videnskabsministeriet	11.598,3	826,7	60,9	12.485,9
Undervisningsministeriet	18.428,0	11.745,2	49,0	30.222,2
Kulturministeriet	2.957,2	938,5	61,4	3.957,1
Kirkeministeriet	34,8	399,2	15,0	449,0
Miljøministeriet	1.332,7	518,8	59,1	1.910,6
Fødevarerministeriet	1.870,3	1.091,2	35,0	2.996,5
Trafikministeriet	3.080,3	4.739,5	2.669,8	10.489,6
Generelle reserver mv.	5.040,4	1.391,3	-	6.431,7
Pension	-	11.475,8	-	11.475,8
Renteudgifter ad anlæg	-	-	-36,1	-36,1
I alt	87.134,8	267.642,1	4.541,8	359.318,7

1) Inkl. §1. Dronningen og §2. Medlemmer af det kongelige hus.

Bilag 3. Offentlige finanser, 2002-2004

Mia.kr., løbende priser	2002			2003			2004 ⁶⁾
	Aug.	Dec.	Ændr.	Aug.	Dec.	Ændr.	Dec.
Forbrug	356,0	356,0	0,0	369,0	369,0	0,0	383,5
Overførsler	236,5	237,8	1,3	244,7	247,9	3,2	255,6
Investeringer	24,5	24,5	0,0	25,6	25,0	-0,6	26,0
Renteudgifter	50,3	51,3	1,0	48,1	48,3	0,2	48,4
Øvrige udgifter ¹⁾	67,7	69,8	2,1	68,0	69,2	1,2	72,5
Udgifter i alt	735,0	739,5	4,4	755,4	759,4	4,0	786,0
Personskatter mv. ²⁾	302,6	301,5	-1,2	315,2	314,3	-0,9	324,3
Arbejdsmarkedsbidrag	61,6	61,4	-0,3	64,3	63,9	-0,5	66,4
Selskabsskatter	41,4	38,6	-2,8	39,7	38,4	-1,3	39,4
Pensionsafkastskat	0,3	0,3	0,0	0,4	0,3	-0,1	11,2
Moms	133,2	133,3	0,1	137,9	137,7	-0,2	143,3
Øvrige indirekte skatter	105,1	105,5	0,4	108,8	108,7	-0,1	112,4
Øvrige skatter ³⁾	22,6	22,6	0,0	23,2	23,2	0,1	23,8
Renteindtægter	31,7	31,8	0,1	32,3	32,3	0,0	32,1
Øvrige indtægter ⁴⁾	66,0	65,9	-0,2	65,9	65,2	-0,6	66,5
Indtægter i alt	764,7	760,9	-3,8	787,6	784,1	-3,5	819,5
Offentlig saldo	29,7	21,4	-8,3	32,2	24,6	-7,6	33,5
Renter, netto	18,6	19,5	1,0	15,9	16,0	0,2	16,2
Offentlig primær saldo ⁵⁾	48,3	41,0	-7,3	48,1	40,7	-7,4	49,8

- 1) Øvrige udgifter indeholder blandt andet subsidier, kapitaloverførsler, overførsler til Færøerne og Grønland samt bidrag til EU's budget.
- 2) Personskatter mv. indeholder: Kildeskatte, ejendomsværdiskat, vægtafgift fra husholdninger, afgift af dødsboer og gaver samt andre personlige skatter.
- 3) Øvrige skatter indeholder bidrag til sociale ordninger (ordinært ATP-bidrag, A-kassebidrag og efterlønsbidrag).
- 4) Øvrige indtægter indeholder blandt andet overskud af offentlig virksomhed, diverse drifts- og kapitaloverførsler fra andre indenlandske sektorer og EU samt imputerede (beregne) indtægter i form af bruttoestindkomst og bidrag til tjenestemandspensioner.
- 5) Den primære saldo angiver stillingen på de offentlige finanser før nettorenteudgifter.
- 6) Skønnet for 2004 beror i vidt omfang på beregningstekniske forudsætninger.